

פתיחה לפירוש הסולם

עשר ספירות

(א) תחילה יש לדעת את שמות עשר הספירות. שהן, כח"ב, חג"ת, נהי"מ. שהן ראשי תיבות, כתר, חכמה, בינה, חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות. והן בחינות עשרת הכיסוסים על אורו יתברך שנתקנו כדי שיוכלו התחתונים לקבל אורו. בדומה לאור השמש, שאי אפשר להסתכל בו אלא על ידי זכוכית מפוחמה, הממעטת אורו ומתאימתו לכח הראיה של העיניים. כן להבדיל, לא היו התחתונים יכולים להשיג אורו יתברך, אם לא היה מכוסה בעשרה כיסוסים אלו, המכונים עשר ספירות, שכל שהוא למטה מחבירו, מכסה יותר על אורו יתברך.

(ב) ועשר ספירות אלו הן סוד עשרת השמות הקדושים שבתורה, השם אהיה הוא ספירת כתר. השם יה הוא ספירת חכמה. השם הויה בניקוד אלקים הוא בינה. השם אל הוא חסד. השם אלהים הוא גבורה. השם הויה בניקוד שוא חולם קמץ, הוא תפארת. השם צבאות הוא נצח והוד. השם שדי הוא יסוד. השם אדני הוא מלכות. (כמ"ש בזהר ויקרא מאות קנ"ז עד אות קס"ג, ומאות קס"ו עד אות קע"ז ע"ש) (ג) ואע"פ שאנו מונים עשר ספירות, אין בהן יותר מה' בחינות, שהן נקראות כתר חכמה בינה ת"ת מלכות, שתכנון מבואר היטב בפתיחה לחכמת הקבלה מתחילתה עד אות ז', עש"ה כי אין להכפיל כאן האריכות ההיא, אבל הן יסודות החכמה. ומה שאנו מונים עשר ספירות, הוא מפני שספירת התפארת כוללת שש ספירות הנקראות, חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד. וע"כ הן עשר. וטעם הדברים עיין בהקדמת ספר הזהר במראות הסולם (בדף ה'). ואלו חמש בחינות כח"ב תו"מ נבחנות בכל נאצל ובכל נברא, הן בכלל העולמות כולם,

שהם ה' עולמות הנקראים, אדם קדמון, אצילות, בריאה, יצירה, עשיה. שהם כנגד ה' הבחינות כח"ב תו"מ. והן בפרט היותר קטן שבמציאות, אנו מבחינים בו, שהראש הוא כתר, ומראשו עד החזה הוא חכמה, ומחזה עד הטבור הוא בינה, ומטבור ולמטה הוא תפארת ומלכות. וענינם של ה' עולמות מבואר בפתיחה לחכמת הקבלה (מאות ו' עד אות יוד. ע"ש).

למה תפארת כולל חג"ת נהי"

(ד) כשיצאו ה' הבחינות, כח"ב תו"מ, נכללו זה מזה, שכל אחת מהן היתה כלולה מכח"ב תו"מ. אמנם בספירת התפארת, ירדו קומות הספירות מבחינת ג"ר, לפיכך נשתנו שמותיהן דכח"ב תו"מ הכלולים בה, לחג"ת נ"ה, והיסוד הכללם. לפיכך מה שאנו אומרים שתפארת כוללת שש ספירות, אין זה מחמת מעלתה על ג' הספירות הראשונות, אלא להיפך, שמחמת הגרעון שבה מאור הג"ר, קבלו ה' בחינות כח"ב תו"מ שבה, שמות אחרים, שהם חג"ת נ"ה. באפן, שחסד הוא כתר, וגבורה היא חכמה, ותפארת היא בינה, ונצח הוא תפארת, והוד הוא מלכות. ונוספה עליהן ספירת היסוד, שאינו בחינה נוספת על ה' בחינות, אלא הוא בחינת כולל בלבד, שכולל בתוכו כל ה"ס חג"ת נ"ה. והן נקראות תמיד ו"ק, שהוא ראשי תיבות ו' קצוות, שהן שש הספירות חג"ת נהי"מ אלו. וכיון שירידה זו דה' בחינות לחג"ת נהי"מ, לא נעשית אלא בז"א, ע"כ אנו מיחסים רק לז"א את ה' הבחינות שנשתנו.

אור וכלי

(ה) אי אפשר שתהיה מציאות אור בכל העולמות בלי כלי. וענין הכלי הרוחני, מבואר בפתיחה לחכמת הקבלה אות ג' ואות ד' ע"ש. ומתחילה לא היה בעשר הספירות אלא כלי אחד, שהוא

דאור חוזר, שהן ה' בחינות כח"ב תו"מ. כנ"ל. שהם הכלים לע"ס דאור ישר, וכלים נקראים אותיות. ⁶ והנה נתבאר ע"ס דראש.

(ז) ולפיכך, הוצרכו ע"ס דאו"י וע"ס דאו"ח להתפשט ממסך ולמטה, שאז נעשו ע"ס דאו"ח לבחינת כלים המקבלים ומלבישים על ע"ס דאור ישר, כי עתה כבר המסך ממעל ע"ס דאו"ח, וע"כ שולט העובי שבו על ע"ס דאו"ח, שבזה נעשו כלים. וע"ס אלו, שהם כלים ממשיים, מכונים בשם תוך וגוף, כלומר שהם תוך תוכו, וברו, וגופו של הפרצוף. והמלכות של התוך, מכונה טבור. שהוא מלשון, טבור הארץ, שפירשו מרכז ואמצע, שמורה שהמלכות דתוך, היא המלכות המרכזית, שמהאור החוזר שלה נעשו הכלים הממשיים של הגוף. ועוד אפשר לומר, שטבור, הוא מאותיות טוב-אור, להורות שעד שם האור טוב, להיותו מלוכש בכלים הראויים לקבלו. והנה נתבאר ע"ס דתוך עד הטבור.

(ח) והנה מצאנו במלכות של ראש, ב' בחינות, (א) בחינת מלכות המסיימת, דהיינו מה שהמסך מעכב על האור העליון שלא יתלבש בכלי מלכות. (ב) בחינת מלכות המזדווגת, כי לולא הזדווג האור העליון עם המסך בסוד הזווג דהכאה, המעלה או"ח להלביש האור העליון, לא היו כלי קבלה לאור העליון, ולא היה שום אור במציאות, כי אין אור בלי כלי כנ"ל. ובמלכות של ראש נמצאות אלו ב' בחינות רק בבחינת ב' שורשים, שמלכות המסיימת, היא שורש למלכות המסיימת את המדרגה. ומלכות המזדווגת, היא שורש להתלבשות אור בכלים. ושתי פעולות אלה, נתגלו ונעשו בגוף הפרצוף, שמפה עד הטבור, שהמלכות המזדווגת, מראה שם כחה, שהאור העליון בא לידי התלבשות בכלים. ומטבור ולמטה, המלכות המסיימת מראה כחה, ומוציאה עשר ספירות דסיום, שכל ספירה יוצאת רק בהארת או"ח בלי האור העליון, וכשמגיעה אל המלכות דע"ס דסיום האלו, מסתיים כל הפרצוף, מפני שהמלכות הזו, היא המלכות המסיימת שאינה מקבלת כלום, וע"כ מסתיימת בה התפשטות הפרצוף, ומלכות זו,

המלכות, ומה שאנו אומרים שיש ה' בחינות שהן כח"ב תו"מ, הן כולן רק חלקי המלכות הנקראת בחינה ד', כלומר, שהן נערכות על פי הקירבה לגמר הכלי, שהוא המלכות הנקראת בחי"ד (כמ"ש בפלחה"ק אות ה', ע"ש). אלא אחר הצמצום הא' נתתקן מסך בכלי המלכות המעכב האור העליון מלהתלבש בה. ולפיכך כשהאור העליון מגיע אל המסך, המסך מכה בו, ודוחה אותו לאחוריו. והכאה זו מכונה זווג דהכאה של האור העליון עם המסך שבכלי מלכות. והאור הנדחה לאחוריו, נקרא עשר ספירות דאור חוזר, כי האור הנדחה לאחוריו, עולה ממטה למעלה ומלביש על עשר ספירות שבאור העליון, הנקראות עשר ספירות דאור ישר. ומאור חוזר זה נעשו כלים חדשים להלביש את האור העליון, במקום המלכות שנצטמצמה שלא לקבל אור. ותוכנם של הכלים החדשים ההם, הנקראים ע"ס דאור חוזר, מבואר בפלחה"ק מאות י"ד עד אות כ"ו עש"ה.

ראש תוך סוף. פה טבור סיום רגלין

(ו) ומפאת הכלים החדשים דאור חוזר, נבחן בכל פרצוף ג' חלקים, המכונים, ראש, תוך, סוף. כי נתבאר, שמכח המסך המעכב את ביאת האור אל המלכות נעשה זווג דהכאה עם האור, ויצאו ע"ס דאו"ח והלבישו את ע"ס דאור ישר שבאור העליון. ואלו ע"ס דאו"י ואו"ח, נקראות עשר ספירות דראש. אמנם ע"ס דאו"ח אלה היוצאות מן המסך ולמעלה ומלבישות לע"ס דאור ישר, אינן עוד כלים אמיתיים, כי השם כלי מורה על בחינת עובי שבו, דהיינו כח הדין שיש במסך, המעכב על התלבשות האור במלכות. ויש כלל, שאין כח הדין פועל, אלא ממקום מציאות הדין ולמטה, ולא ממקום מציאות הדין ולמעלה. ומתוך שע"ס דאו"ח יצאו ממסך ולמעלה, כנ"ל, ע"כ אין כח הדין ניכר באו"ח, ואינו ראוי להיות כלי. ולפיכך מכונות ע"ס בשם, ראש. שפירשו שורש כלים, ולא כלים ממש. והמלכות שבה נתתקן המסך לזווג דהכאה, נקראת משום זה פה. ונרמז בזה, כמו שבפה גשמי, יוצאות האותיות בדרך זווג דהכאה של ה' מוצאות הפה, אף הפה הרוחני, יש בו זווג דהכאה להוציא ע"ס

⁶ ביאור "ברכת שלום" בסוף הספר

וע"כ אנו מכנים תמיד את האורות בשם גרנח"י. דהיינו ממטה למעלה. כי כן סדר ביאתם אל הפרצוף.

(יא) ונמצא לפי זה, שבעת שאין בפרצוף אלא כלי אחד, שהוא בהכרח הכלי העליון, דהיינו כתר, הגדל תחילה, הרי אינו נכנס אז בפרצוף האור הגדול המיוחס אל הכתר, שהוא אור היחידה, אלא שנכנס האור הקטן ביותר, שהוא אור הנפש, ומתלבש בכלי דכתר. וכשגדלו ב' כלים בפרצוף, שהם הכלים היותר גדולים, דהיינו כתר וחכמה, הנה אז נכנס בו גם אור הרוח. ויורד אז אור הנפש מכלי דכתר לכלי דחכמה, ואור הרוח מתלבש בכלי דכתר. ועד"ז, כשגדל הכלי השלישי בפרצוף, שהוא כלי דבינה, אז נכנס אור הנשמה בפרצוף, ואז יורד אור הנפש מכלי דחכמה אל הכלי דבינה. ואור הרוח יוצא מכלי דכתר ובא לכלי דחכמה. ואור הנשמה מתלבש בכלי דכתר. וכשגדל כלי רביעי בפרצוף, שהוא כלי דת"ת, נכנס אור החיה בפרצוף, ואז יורד אור הנפש מכלי דבינה לכלי דת"ת, ואור הרוח לכלי דבינה ואור הנשמה לכלי דחכמה, ואור החיה בכלי דכתר. וכשגדל כלי חמישי בפרצוף, שהוא כלי המלכות, באים אז כל האורות בכלים המיוחסים להם. כי אז נמשך אור היחידה אל הפרצוף, ואור הנפש יורד מכלי דת"ת לכלי המלכות, ואור הרוח יורד מכלי דבינה ובא לכלי דת"ת, ואור הנשמה יורד מכלי דחכמה ובא לכלי דבינה, ואור החיה יורד מכלי דכתר ובא לכלי דחכמה, ואור היחידה בא ומתלבש בכלי דכתר. (יב) והנך מוצא, שכל עוד שלא גדלו כל חמשת הכלים, כח"ב תו"מ, בפרצוף, נמצאים האורות שלא במקומם המיוחסים להם. ולא עוד, אלא שהם בערך ההפוך, כי אם יחסר כלי המלכות בפרצוף, שהוא הכלי הקטן ביותר, יחסר אור היחידה, שהוא האור הגדול ביותר. ואם יחסרו שני הכלים התחתונים, תפארת ומלכות, יחסרו ב' האורות העליונים, יחידה חיה. ואם יחסרו ג' הכלים התחתונים בינה ת"ת ומלכות, יחסרו ג' האורות העליונים נשמה חיה יחידה. וכו' עד"ז. הרי שכל עוד שלא גדלו כל חמשת הכלים כח"ב תו"מ בפרצוף,

אנו מכנים מלכות דסיום רגלין החותכת האור ומסיימת הפרצוף. וע"ס אלו דסיום, המתפשטות מטבור ולמטה עד סיום רגלין, נקראות ע"ס דסוף, שהם כולם חלקי המלכות דסוף ודסיוס. ומה שאנו אומרים שאין בהם אלא או"ח בלבד, אין הפירוש שאין בהם מאור ישר כלום, אלא הפירוש הוא, שיש להם גם הארה מועטת מאור ישר, אלא שנבחנת לו"ק בלי ראש, ועי' בפלה"ק מאות ג' עד אות נ"ג.

חזה

(ט) ועד כאן דברנו בפרצופי אדם קדמון. אמנם בפרצופי עולם האצילות, נתוסף סיום חדש בע"ס דתוך, שהמלכות דתוך הנקראת טבור, עלתה לבינה דע"ס דתוך וסיימה שם ע"ס דמדרגת התוך, שהסיום הזה נקרא חזה. והופרס שם פרסא, כלומר שסיום החדש שנעשה מחמת עלית המלכות לבינה, במקום החזה, נקרא פרסא, בסוד הרקיע המבדיל בין מים עליונים, שהם כתר וחכמה שנשארו במדרגת תוך, ובין בינה ותו"מ שיצאו ממדרגת ע"ס דתוך ונעשו למדרגת ע"ס דסוף, שמשום זה נחלקו ע"ס דתוך לב' מדרגות, שמפה עד החזה נחשב לבחינת ע"ס דתוך, ולאצילות ולבחינת ג"ר של הגוף. ומחזה ולמטה עד הטבור, נחשב לבחינת ע"ס דסוף, ולבריאה, ולבחינת ו"ק בלי ראש, כמו ע"ס דסוף. וענין עלית המלכות לבינה וסיום החדש שנעשה באמצע כל מדרגה (עיי' לקמן אות ט"ז ו"ו).

ערך הפוך מכלים לאורות

(י) יש תמיד ערך הפוך בין אורות לכלים. כי בכלים הסדר הוא שהעליונים גדלים בתחילה בפרצוף, שמתחילה בא כתר לפרצוף, ואח"כ חכמה, ואח"כ בינה, ואח"כ ת"ת, ואח"כ מלכות. וע"כ אנו מכנים לכלים כח"ב תו"מ. דהיינו ממעלה למטה, כי כן סדר ביאתם אל הפרצוף. והאורות הם בהיפך, כי סדר האורות הוא, שהתחתונים באים תחילה אל הפרצוף, שמתחילה בא אור הנפש, ואח"כ אור הרוח, ואח"כ אור הנשמה, ואח"כ אור החיה, ואח"כ אור היחידה. באופן, שמתחילה בא אור הנפש, שהוא אור המלכות, הקטן מכל האורות, ולבסוף בא אור היחידה שהוא הגדול מכל האורות.

המדובר הוא באורות או בכלים, ועם זה יתישבו הרבה סתירות מדומות.

עלית המלכות לבינה

(טו) ויש להבין מאד, ענין המתקת המלכות בבינה, שהיא שורש כל החכמה. כי מלכות

ה"ס מדת הדין שאין העולם יכול להתקיים בו, וע"כ העלה אותה המאציל לספירת הבינה, שהיא מדת הרחמים. שעל זה רמזו ז"ל, בתחילה עלה במחשבה לברוא העולם במדת הדין, דהיינו במלכות בלבד, שהיא מדת הדין, ראה שאין העולם מתקיים, הקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין (ב"ד פ"ב). שע"י עלייתה של המלכות לבינה, מקבלת המלכות צורת הבינה, שהיא מדת הרחמים, ואז מנהגת המלכות את העולם במדת הרחמים. וענין זה של עלית המלכות לבינה נעשה בכל מדרגה ומדרגה, מראש עולם האצילות עד סוף עולם העשיה, כי אין לך מדרגה שלא תהיינה בה עשר ספירות: כח"ב חג"ת נה"מ, והמלכות שבכל מדרגה עלתה לבינה שבאותה מדרגה ונמתקה שם.

התחלקות כל מדרגה לב' חצאים

(טז) ונודע שהמלכות מסיימת כל ספירה וכל מדרגה, שפירוש, שהמלכות מעכבת את האור שבמדרגה, שלא יתפשט בתוכה, שהוא מכח הצמצום שנעשה עליה שלא תקבל האור העליון. וע"כ, אין האור של המדרגה נמשך אלא עד המלכות, וכשמגיע אל המסך שבמלכות הוא מסתיים. ואז נעשה על המסך שבמלכות, זווג דהכאה עם האור (כמ"ש בפתיחה לחכמת הקבלה אות י"ד עש"ה), ולפיכך כיון שהמלכות של המדרגה עלתה אל הבינה שבאותה המדרגה, נמצא, שהמלכות סיימה את האור במקום שעלתה, דהיינו באמצע הבינה, וחצי הבינה ות"ת ומלכות הנמצאים מתחת המלכות המסיימת, יצאו ממדרגתם, ונעשו למדרגה שניה מתחת המלכות. באופן, שמחמת עלית המלכות לבינה נחצתה כל מדרגה לשנים, אשר כתר וחכמה וחצי בינה שממעל המלכות, נשארו במדרגה, וחצי בינה ות"ת (הכולל חג"ת נה"י) ומלכות, יצאו מן המדרגה ונעשו למדרגה

נמצא ערך הפוך בין הכלים לאורות, שאם יחסר אור אחד וכלי אחד, הנה באורות יחסר האור היותר גדול, שהוא אור היחידה, והפוכו בכלים, שיחסר הכלי היותר קטן, שהוא כלי המלכות, וכ"ז עד"ז כנ"ל.

(יג) ועם זה תבין, מה שאנו אומרים, שע"י עלית המלכות לבינה, נסתיימה המדרגה תחת החכמה, ומשום זה, לא נשארו במדרגה אלא ב' ספירות, כתר וחכמה, ובינה ותו"מ של המדרגה, נתבטלו וירדו מן המדרגה (כמ"ש להלן אות י"ז ע"ש). הנה זה אמור, רק מבחינת הכלים, אבל מבחינת האורות, הוא בהיפך, שהאורות דנפש רוח נשארו במדרגה, והאורות נשמה חיה יחידה נתבטלו מן המדרגה.

(יד) ועם זה תבין מה שלפעמים אומר הזהר, שבעלית המלכות לבינה, נחלקו ה' אותיות של השם אלקים, באופן, אשר ב' אותיות מ"י נשארו במדרגה, וג' אותיות אל"ה יצאו ונתבטלו מן המדרגה (כמ"ש בהקדמת ספר הזהר דף כ' בהסולם ד"ה צייר). ולפעמים אומר הזהר להיפך, שבעלות המלכות לבינה נשארו ב' אותיות אל"ה במדרגה, וג' אותיות הי"מ נתבטלו וירדו מהמדרגה (כמ"ש בזהר בראשית א' אות נ"ט). והענין הוא, כי ה' אותיות אלקים ה"ס ה' ספירות כח"ב תו"מ, או ה' אורות נרנח"י. ובעלית המלכות לבינה, הנה מבחינת הכלים נשארו כתר וחכמה במדרגה, שהם ב' אותיות אל"ה. וג' אותיות הי"מ, ירדו מן המדרגה. ומבחינת האורות הוא להיפך, שב' האותיות התחתונות מ"י, הרומזות על ב' אורות התחתונים, נפש רוח, הם שנשארו במדרגה, וג' האותיות העליונות, אל"ה, הרומזות על יחידה חיה נשמה, הן שיצאו ונתבטלו מן המדרגה. לפיכך, בהקסה"ז, מדבר הזהר, מה' אורות נרנח"י המרומזים בה' אותיות אלקים, ע"כ אומר, אשר מ"י נשארו, ואל"ה יצאו מן המדרגה. ובזהר בראשית א', מדבר מה' כלים כח"ב תו"מ המרומזים בה' אותיות אלקים, וע"כ אומר להיפך, אשר, אל"ה נשארו במדרגה, וג' אותיות, הי"מ, יצאו מן המדרגה. וצריכים לזכור דברים אלו, ולהתבונן בכל מקום אם

פתיחה לפירוש הסולם

ה

הנה עתה, אחר שירדה המלכות משם, והי' יצאה מאויר, חוזרים הכלים למדרגתם, ושוב יש ה' כלים כח"ב תו"מ במדרגה, וכיון שיש ה' כלים, חוזרים ומתלבשים בהם, כל ה' האורות, יחידה, חיה, נשמה, רוח, נפש, וחזר האויר להיות אור. כי חזרה קומת ג' ראשונות למדרגה, הנקראים אור.

זמן קטנות וזמן גדלות

(ט) והנה נתבאר, שמסבת עלית המלכות לבינה, נעשו ב' זמנים בכל מדרגה, זמן קטנות וזמן גדלות, כי עם עלית המלכת לבינה, היא מסיימת שם המדרגה תחת החכמה, ובינה ות"ת ומלכות של המדרגה יוצאים מן המדרגה ובאים למדרגה שמתחתיה, וע"כ לא נשארו במדרגה אלא כתר חכמה דכלים ורוח נפש דאורות, וחסרה מג"ר, וזה הוא זמן קטנות (כנ"ל באות י"ז). ואחר שהתחתונים מעלים מיין נוקבין וממשיכים הארה מחכמה בינה דא"ק, המוציאה את המלכות מבינה, אז ג' הכלים, בינה ותו"מ, שנפלו למדרגה שמתחתיה, חוזרים ועולים משם למדרגתם כבתחילה, וכיון שכבר יש ה' כלים כח"ב תו"מ במדרגה, חוזרים ומתלבשים בהם ה' אורות, נפש רוח נשמה חיה יחידה (כנ"ל אות י"ח). וזהו זמן הגדלות של המדרגה (וכבר הרחבנו אלו הדברים בהקדמת ספר הזוהר דף כ' בהסולס בד"ה צייר. וטוב שתעיין שם). והנה נתבאר, שמחמת נפילת בינה ותו"מ של המדרגה למדרגה שמתחתיה נמצאת המדרגה בקטנות, דהיינו בחסרון ג"ר, וע"י חזרת בינה ותו"מ למדרגה, נמצאת המדרגה בגדלות, דהיינו במילוי ג"ר.

⊙ איך התחתון עולה אל העליון שלו

(כ) ובדבר הזה של עלית המלכות לבינה, הוכן הקשר והאפשרות להעלות כל תחתון לעליון שלו. כי יש כלל, שהעליון היורד לתחתון נעשה כמוהו, וכן התחתון העולה לעליון נעשה כמוהו. ולפיכך במצב הקטנות של המדרגה, דהיינו בעת שעלית המלכות המסיימת לבינה, הוציאה את הבינה ותו"מ מן המדרגה אל המדרגה שמתחתיה, נעשו אז בינה ותו"מ הללו, למדרגה אחת עם המדרגה שמתחתיה, כי העליון היורד לתחתון נעשה כמוהו. ולפיכך,

שמתחתיה. וסיום זה שעשתה המלכות באמצע הבינה, נקרא פרסא. וזכור זה.

(יז) בכל מדרגה, צריך שיהיו בה, ה' אורות, הנקראים: יחידה, חיה, נשמה, רוח, נפש, המלובשים בה' כלים, הנקראים: כתר, חכמה, בינה, תפארת (הכולל חג"ת נה"י). ומלכות. ומתוך, שמחמת עלית המלכות לבינה, לא נשארו במדרגה אלא ב' כלים שלמים, כתר וחכמה, וג' כלים בינה ות"ת ומלכות חסרים בה, ע"כ לא נשאר בה מן האורות אלא ב' אורות, נפש רוח, המתלבשים בב' הכלים כתר וחכמה, וג' האורות, נשמה, חיה, יחידה, חסרים בה, כי אין להם כלים להתלבש בהם. ונמצא שהמדרגה נחסרה מג' ספירות ראשונות, כי מחמת עלית המלכות לבינה, נבקעה המדרגה לשני חצאים, שחציה נשאר במדרגה, שהוא כתר וחכמה דכלים ונפש רוח דאורות, וחציה יצא מן המדרגה, שהוא בינה ותו"מ דכלים, ונשמה חיה יחידה דאורות. ולפיכך, נרמזה, עליה זו של המלכות לבינה, בסוד ה' שנכנסה לאור המדרגה, והאור נעשה לאויר, כי מחמת עלית המלכות לבינה, אבדה המדרגה את אור ג' ספירות ראשונות שלה, ונשארה בקומת רוח נפש, המכונה אויר (כמ"ש בבראשית א' אות ל"ב ב"הסולס" ד"ה בקע. ע"ש). וענין זה מרומז ג"כ בה' אותיות של השם אלקים, שנחלקו לב' חצאים, מי אלה, אשר ב' אותיות מ"י, רומזות על ב' אורות, רוח נפש, המלובשים בב' הכלים, כתר חכמה, שנשארו במדרגה. וג' אותיות אל"ה, רומזות על ג' הכלים, בינה ותפארת ומלכות, שיצאו מן המדרגה (כנ"ל אות י"ד).

ירידת המלכות מבינה למקומה

(יח) אמנם ע"י עלית מיין נוקבין מתורה ותפלה של התחתונים, ⊙ נמשכת הארה עליונה, מחכמה ובינה דא"ק, המוציאה בכל המדרגות, את המלכות מן הבינה, ומורידה למקומה (כמ"ש בויקהל דף מ"א ד"ה והארה ע"ש), אשר אז, אלו ג' הכלים, בינה, תפארת, ומלכות, שיצאו מקודם לכן מהמדרגה, מחמת כניסת ה', שהיא המלכות, לאור של המדרגה, וסיימה המדרגה תחת החכמה, והאור נעשה לאויר,

⊙ ביאור "ברכת שלום" בסוף הספר

למוחין

(כב) ויש לדעת כאן, שזו"ן מבחינתם עצמם אינם ראויים לקבל מוחין כלל, משום שמקורם של זו"ן, הוא מבחינת למטה מטבור דא"ק (ע"י לעיל אות י"ז). ששם שולטת המלכות דמדת הדין, שכח הצמצום רוכב עליה ואינה ראויה לקבל האור העליון. אבל עתה שבינה ותו"מ דישסו"ת העלו את זו"ן למדרגת ישסו"ת, נעשו זו"ן כמדרגת ישסו"ת, ויכולים לקבל האור העליון כמוהם.

(כג) עתה תבין היטב, מה שאמרנו חז"ל (ב"ר טפ"ב) "בתחילה עלה במחשבה לברוא העולם במדת הדין" דהיינו במלכות דצמצום ראשון, שהיא מדת הדין. והעולם, יש לפרשו על זו"ן דאצילות המכונים עולם, וכן יש לפרשו על העולם הזה, המקבל מזו"ן דאצילות, כי כל המקובל לזו"ן דאצילות, אפשר שיקובל לבני אדם שבעולם הזה, וכל שאינו מקובל לזו"ן, אינו מקובל לבני העולם הזה, כי למעלה ממדרגת זו"ן אין אנו יכולים לקבל. ולפיכך, כיון ששורש הזו"ן הוא מלמטה מטבור דא"ק, ששם שולטת המלכות דמדת הדין, אין הם יכולים לקבל האור העליון, ולהתקיים, מחמת הצמצום שבמלכות הרוכב עליהם. ומכ"ש העולם הזה שלא יהיה יכול להתקיים. וז"ש "ראה שאין העולם מתקיים הקדים מדת הרחמים ושתפה למדת הדין", דהיינו שהעלה המלכות דכל מדרגה, שהיא מדת הדין, אל הבינה של המדרגה, שהיא מדת הרחמים, ונמצא שהמלכות דישסו"ת עלתה לבינה דישסו"ת, שעל ידי זה נפלו בינה ותו"מ דישסו"ת למדרגה שמתחתיה, שהיא זו"ן, ונתדבקו עמהם, ומשום זה בזמן הגדלות דישסו"ת, שהמלכות חזרה וירדה מבינה דישסו"ת למקומה, ושלושת הכלים בינה ותו"מ דישסו"ת חזרו למקומם, לישסו"ת כבתחילה, הנה אז לקחו עמהם גם את זו"ן הדבוקים בהם, והעלו אותם אל מדרגת ישסו"ת, ונעשו זו"ן כמדרגת ישסו"ת, דהיינו שנעשו ראויים לקבל האור העליון כמו ישסו"ת (כנ"ל אות כ"א). וע"כ מקבלים האור העליון דישסו"ת

במצב הגדלות של המדרגה, דהיינו בעת שהמלכות חוזרת ויוצאת מן הבינה, ובאה למקומה, ובינה ותו"מ שנפלו מן הבינה חוזרות למדרגתן, הרי הן לוקחות עמהן גם את המדרגה התחתונה, שהיו שורות בה בעת נפילתן, כי משום שכבר נעשו למדרגה אחת עם התחתונה בזמן נפילתן, ונתדבקו עמה כאחד, הנה הן לוקחות אותה עמהן, גם בזמן חזרתן אל המדרגה, ומעלים את המדרגה התחתונה למדרגה העליונה. ולפי הכלל, שהתחתון העולה למקום העליון נעשה כמוהו, נמצאת עתה המדרגה התחתונה שמקבלת כל האורות והמוחין הנמצאים במדרגה העליונה. והנה נתבאר איך עלית המלכות לבינה גרמה קשר בין המדרגות שכל מדרגה תוכל לעלות למדרגה העליונה ממנה. ולא עוד אלא אפילו המדרגה היותר תחתונה תוכל לעלות לרום המעלות, על ידי הקשר הזה שנעשה ע"י נפילת בינה ותו"מ מכל מדרגה למדרגה שמתחתיה (כמ"ש) בהסולם ויקהל דף מ"א ד"ה וזה אמרו. ע"ש).

קטנות וגדלות דישסו"ת זו"ן

(כא) ואחר שנתבאר ענין עלית המלכות לבינה בדרך הקף, דהיינו הנוהג בכל מדרגה ומדרגה מד' עולמות אבי"ע, אבאר עתה אותם הדברים בפרטות. ונקח לדוגמא, ב' המדרגות, הנקראות ישסו"ת זו"ן שבעולם האצילות. אשר בסבת עלית המלכות דישסו"ת לבינה דישסו"ת במצב הקטנות, יצאו ג' הספירות, בינה ותו"מ דישסו"ת, ונפלו למדרגה שמתחת ישסו"ת, שהיא זו"ן, ובינה ותו"מ אלו נתדבקו במדרגת זו"ן בזמן נפילתן. ולפיכך כשהגיע זמן הגדלות, שהמלכות חזרה ויצאה מבינה דישסו"ת למקומה, שעל ידי זה חזרו ועלו בינה ותו"מ דישסו"ת מנפילתן ובאו למדרגת ישסו"ת, הנה העלו עמהן גם את זו"ן, מחמת שהיו דבוקים בהם בזמן הקטנות בעת נפילתן. ונמצא⁶ שגם זו"ן עלו ונעשו למדרגת⁶ ישסו"ת, ומקבלים ג"כ אותם האורות והמוחין הראויים למדרגת ישסו"ת.

לולא עלית המלכות לבינה לא היו זו"ן ראויים

⁶ ביאור "ברכת שלום" בסוף הספר

(כו) וכל זה יתכן רק בג"ר דעולם הנקודים, שהם בחינת ג"ר דבינה, שהחסדים שלהן הם ג"ר, להיותן אור חסדים מעצם מהותן, כי הן אינן מקבלות אור חכמה לעולם (כמ"ש) בהקדמת ספר הזהר דף ר' במדאות הסולם ד"ה וחוא מטעם. ולפיכך מספיקה קומת החסדים שיצאה על המסך דמלכות, ליחד ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה, ולהחזיר ג"ר אל הספירות. מה שאין כן ב' ספירות תחתונות שבעולם הנקודים, שהן בחינת ז"א, שעיקרו הוא הארת חכמה בחסדים (כמ"ש) בתלמוד עשר ספירות חלק א' פ"א אות נ'. הרי הן צריכות לחכמה, וכיון שהמלכות מעורבת בכל הספירות אין הן יכולות לקבל חכמה, וע"כ הן נמצאות בחסרון ובפגם כל עוד שהחכמה אינה מאירה בהן, ולפיכך אין קומת החסדים, שיצאה על מסך דמלכות, מועילה להן כלל להשוות את ב' הקוין ימין ושמאל זה לזה, שהרי דינין שבשמאל, שהם הדינין של המלכות שעלתה לבינה, פוגמים את קו הימין, ומרחיקים ממנו אור הג"ר. הרי שתקון קוין דג"ר, אינו מועיל כלום לתקן את ב' הקוין ימין ושמאל שבו"ק, כי הו"ק שבכל הספירות הוא מהתכללות ז"א שמה, שכל זמן שאין לו הארת חכמה נמצא בחסרון ובפגם.

תקון קוין בז"ת ובישוס"ת

(כז) ולפיכך תקון הראשון שצריכים לו"ס תחתונות, הוא, להוריד תחילה הדינין שבמלכות שנתערבה בספירות, דהיינו פשוט להמשיך הארה מחכמה בינה דא"ק המורידה את המלכות מן הבינה, ומחזירה למקומה (כנ"ל) אות י"ח. שאז חוזרים ג' הכלים בינה ותו"מ אל הספירה, ונעשים קו שמאל, וכו"ו שנשארו נעשו לקו ימין, וכיון שהמדרגה נשלמה בה' כלים כח"ב תו"מ חוזרים לה כל ה' אורות נרנח"י (כמ"ש שם). וחזר אור החכמה אל המדרגה. ואז יכול הקו האמצעי ליחד ב' הקוין זה בזה, ולהשלים המדרגה בכל תקוניה. (כח) והתקון השני הוא, לחזק את הפרסא (הנזכרת לעיל באות ט"ז ע"ש). שהיא כח הסיום של המלכות שעלתה לבינה, באופן שלא תתבטל לעולם, ואפילו בעת שהמלכות יורדת מן הבינה, נשאר כח הסיום שלה במקום בינה,

ומשפיעים לעולם הזה, ועתה יכול העולם להתקיים. אבל לולא השיתוף של מדת הדין במדת הרחמים, דהיינו אם לא עלתה המלכות דישוס"ת לבינה דישוס"ת, אז לא היו נופלים בינה ותו"מ דישוס"ת לזו"ן, ולא היתה שום מציאות שזו"ן יעלו לישוס"ת, ואז לא היו יכולים לקבל האור העליון בשביל העולם, והעולם לא היה יכול להתקיים. והנה נתבאר ענין עלית המלכות לבינה.

ענין תקון קוין

(כד) הנה בג' הפרצופין הראשונים דא"ק, הנקראים גלגלתא ע"ב ס"ג דא"ק, היו הספירות זו תחת זו בקו אחד. אלא שבעולם הנקודים המליש מטבור ולמטה דא"ק, נעשה תקון קוין בג"ר שלהן, ולא בז"ס תחתונות. ובעולם האצילות, נתתקן תקון קוין, גם בז"ס תחתונות.

ב' בחינות בתקון קוין

(כה) וטעם הדברים הוא, כי תקון הקוין שנעשה בעשר ספירות, נמשך מעלית המלכות לבינה, שנעשתה נוקבא לחכמה, ומכאן נעשו ב' צדדים בעשר הספירות, כי המלכות שנתערבה בכל ספירה וספירה, נעשתה לצד שמאל של הספירה, ועצם הספירה נבחן לקו ימין שבספירה, וקו השמאל היה פוגם את קו הימין. אז נזדווג אור העליון על המסך של הדינין שבמלכות זו, וקומת החסדים שיצאה בזווג דהכאה של האור העליון על המסך של אותה המלכות, נעשתה לקו אמצעי המיוחד, ומשוה ב' הקוין זה לזה, כי לולא הדינין שבמלכות, לא היה זווג דהכאה, ולא היו החסדים המרובים, ע"כ נעשתה המלכות שהיא שמאל, חשובה כמו עצם הספירה, שהיא ימין. ונודע שתחלת התקון של עלית מלכות לבינה, נעשה בעולם הנקודים שיצא אחר פרצוף ס"ג דא"ק, לפיכך מתחיל גם תקון ג' קוין מעולם הנקודים, כי זה תלוי בזה, משא"כ בג' הפרצופין הראשונים גלגלתא ע"ב ס"ג שקדמו לעולם הנקודים, שבהם עוד לא נתתקן ענין עלית המלכות לבינה, ע"כ לא היו בהם ג' קוין, אלא קו אחד בלבד.

אור החכמה שבקו שמאל, ולהשליט אור החסדים בלבד. וקו שמאל המחזיק באור החכמה, רוצה לבטל אור החסדים שבקו ימין, ולהשליט אור החכמה. ומסבת המחלוקת הזו שניהם אינם מאירים, כי אור החסדים שבקו ימין, חסר מאור החכמה, ^ו והוא כגוף בלי ראש. ואור החכמה שבקו שמאל הוא חשך לגמרי, מפני שאין אור החכמה יכול להאיר בלי חסדים (כמ"ש בבראשית א' דף מ"ז ד"ה נפק).

(לב) ואין תקון למחלוקת הזו אלא על ידי הקו האמצעי, הנעשה על ידי התחתון העולה שם למ"ן, בסוד הקו האמצעי, שנעשה זוג מהאור העליון על המסך של התחתון, המכונה מסך דחירק, ויוצאת עליו קומת החסדים, שה"ס הקו האמצעי, שמצד אחד ממעט המסך הזה את ג"ר דקו שמאל, ומצד ב' הוא מרבה את אור החסדים, ובכ"א אלו הוא מכריח את הקו השמאלי להתיחד עם הקו הימני, ובזה, נמצא אור ו"ק דחכמה של קו השמאל, מתלבש בחסדים שבקו ימין, שעתה הוא יכול להאיר, ונשלם קו השמאל. וכן אור החסדים שבקו ימין מתיחד עם החכמה שבקו שמאל, ונמצא משיג בזה את אור ג"ר, ונשלם קו הימין. והנך רואה, איך הקו האמצעי משלים ב' הקוין, ימין ושמאל. והנה נתבאר תקון ג' קוין בדרך כלל, שנתתן בז"ס תחתונות.

יציאת ג' קוין בישו"ת

(לג) ועתה נבאר סדר יציאת שלשה קוין במדרגה אחת בדרך פרט, וממנה תקיש לכל המדרגות. דהיינו למשל במדרגת ישו"ת, שהיא בחינת ז"ס תחתונות דבינה. כי ג"ר דבינה דא"א נתתקנו באו"א עלאין, וז"ת דבינה דא"א נתקנו בישו"ת. והנה תחילה יצא קו ימין דישו"ת, שהוא כו"ח דישו"ת. והוא נתתקן בעת עליית המלכות דישו"ת לבינה דישו"ת, וסיימה מדרגת ישו"ת תחת החכמה, ובינה ותו"מ דישו"ת נפלו למטה למדרגת ז"א (כנ"ל אות כ"א). ואלו ב' הכלים כתר וחכמה, שנשארו במדרגת ישו"ת, נעשו לקו ימין, וכיון שאין שם רק ב' כלים כו"ח, אין בהם רק ב' אורות נפש רוח, וחסרים מג"ר (כנ"ל אות כ"ו ע"ש).

ובינה ותו"מ המתחברים למדרגה, צריכים לעלות למעלה מן הפרסא, ושם מתחברים אל המדרגה, אבל בהיותם נמצאים למטה תחת הפרסא, אין הם יכולים להתחבר אל המדרגה, אע"פ שכבר ירדה משם המלכות, מפני שכח הסיום שלה נשאר גם אחר ירידתה משם.

(כט) וכשבינה ותו"מ עולים למעלה מן הפרסא ומתחברים אל המדרגה, אינם נעשים מדרגה אחת ממש, עם ב' הכלים כתר וחכמה, כי נשאר הפרש בין ב' הכלים כתר וחכמה, שלא נפגמו מעולם, כי לא יצאו ממדרגתם, לבין ג' הכלים בינה ותו"מ, שיצאו ממדרגתם ונפגמו בעת קטנות, ועתה חזרו. וההפרש הזה עושה אותם לב' קוין ימין ושמאל, שכתר וחכמה של המדרגה, נעשו לקו ימין. ובינה ותו"מ של המדרגה, נעשו לקו שמאל (כמ"ש ויקהל אות קל"א ד"ה וזה).

(ל) והפרש זה, וימין ושמאל אלו, אין הפירוש ח"ו במקום, כי הרוחני הוא למעלה ממקום ולמעלה מזמן, אלא, הפרש, פירוש שאינם רוצים להתחבר זה עם זה. וימין, פירוש אור החסדים. ושמאל, פירוש, אור החכמה. והענין הוא, כי כתר וחכמה של המדרגה, הנשארים בה בעת קטנות עם אור החסדים, הם מסתפקים באור החסדים הזה גם בעת גדלות, דהיינו גם אחר שירדה המלכות מבינה, משום שאור זה לא נפגם, כנ"ל, ואינם רוצים לקבל אור החכמה וג"ר שחזרו אל המדרגה זה עתה, עם חזרת בינה ותו"מ אל המדרגה (המובא לעיל באות י"ח). וע"כ נבחנו הכתר והחכמה לקו ימין, דהיינו לאור חסדים. ובינה ותו"מ אלו, שבחזרתם למדרגה הביאו אור החכמה וג"ר למדרגה, אינם רוצים להתחבר עם כתר וחכמה, מפני שהם מחזיקים באור החסדים שהיה להם בזמן הקטנות, ובינה ותו"מ מחשיבים יותר אור החכמה שהגיע עתה אל המדרגה. וע"כ נבחנו לקו שמאל, מפני שמחזיקים באור החכמה.

(לא) וההפרש הזה שבין קו ימין לקו שמאל, נבחן גם כן למחלוקת של הימין והשמאל (כמ"ש בבראשית א' דף נ"ז ד"ה וזה. ובאד"ר אות רי"ד). ^ו כי קו ימין המחזיק בחסדים רוצה לבטל

^ו ביאור "ברכת שלום" בסוף הספר

אינם בחינת בינה עצמה, אלא מהתכללות ז"א בכינה, כי כל עשר הספירות נכללות זו מזו, ויש בכל ספירה ע"ס, למשל ספירת הבינה נכללת מכל ע"ס, כח"ב תו"מ, ובינה שבה היא בחינתה עצמה, וכתר וחכמה שבה, היא מכתר וחכמה שנכללו בה. ותפארת ומלכות, שהם חג"ת נהי"מ שלה, הם מהתכללות זו"ן שבה. ונודע שספירת ז"א ממקורה בע"ס דאור ישר, הוא אור החסדים בעיקר, אלא שאור החכמה מאיר בחסדים שלו (כמ"ש בתלמוד נעשר הספירות חלק א' פרק א' אות נ', ע"ש). ולפיכך, אי אפשר בכל ז"ס תחתונות, שתאיר החכמה בלי חסדים, כי חסר בהם עיקר העצם והנושא של הארת החכמה, דהיינו החסדים, שהם עיקר עצמותו של ז"א דע"ס דאור ישר, שהוא שורש כל ז"ס תחתונות הכלולות בכל המדרגות. ומכאן הכלל, שרק באור ג"ס ראשונות יכולה החכמה להאיר בלי חסדים. אבל בז"ס תחתונות, שבכל מקום שהם, הם בחינת ז"א, אי אפשר שתאיר החכמה בלי חסדים, כי החסדים הם עיקר מהותם. וע"כ אם החכמה חסרה מחסדים, היא חושך ולא אור.

(לז) אבל משום גבהה של החכמה שהשמאל אוהז בה, אין קו השמאל נכנע בשום פנים להתיחד עם החסדים שבקו הימין, ולא עוד, אלא שלוחם עמו ורוצה לבטלו, כאמור. ואינו נכנע אל הימין, זולת ע"י ב' כחות העולים מהקו האמצעי, שפועלים עליו ומכניעים אותו, (א) הוא המסך דבחי"א שבקו האמצעי, שהוא ז"א, שהמסך הזה ממעט את קומת החכמה שבקו שמאל מבחינת ג"ר דחכמה, לקומת ו"ק דחכמה, דהיינו שלא תתפשט החכמה להאיר ממעלה למטה, אלא תאיר בבחינת מלמטה למעלה, שהארה זו נבחת לו"ק דחכמה בלבד. (ב) הוא הזווג של האור העליון הנעשה על מסך זה דבחי"א, הממשיך קומת אור החסדים. ואז מאחר שמצד אחד ירדה קומת החכמה שבשמאל לו"ק דחכמה, שהוא מכח המסך, ומצד ב' נתרבו החסדים על הקו השמאלי מב' צדדים, מצד קו הימין, ומצד הזווג של האור העליון על המסך שבקו האמצעי, הנה אז נכנע קו השמאל

(לד) ואח"כ יצא הקו השמאלי, שהוא ג' הכלים, בינה ותו"מ דישסו"ת, אחר שחזרו ועלו מנפילתם. והוא נתתקן על ידי הארת חכמה ובינה דא"ק, המוציאה את המלכות המסיימת מן הבינה דישסו"ת, ומחזירה למקומה, שאז חוזרים ועולים בינה ותו"מ דישסו"ת למדרגתם (כנ"ל אות כ"א). וכיון שנשלמו ה' כלים בפרצוף, נתלבשו בהם כל הנרנח"י, ואז הם נעשים לקו שמאל דישסו"ת (כנ"ל אות כ"ט). ועם יציאת הקו השמאלי נעשית מחלוקת בין ימין לשמאל, שהימין רוצה לבטל את השמאל ולשלוט לבדו, וכן השמאל רוצה לבטל את הימין ולשלוט לבדו (כנ"ל אות ל"א). ומשום זה שניהם אינם יכולים להאיר, כל עוד שלא נתקן הקו האמצעי המיחד אותם.

(לה) ואח"כ יוצא הקו האמצעי, והוא יוצא על ידי המסך של המדרגה התחתונה מישסו"ת, שעלתה למ"ן לישסו"ת (כנ"ל אות ל"ב). שהיא ז"א, שהוא עלה לישסו"ת ביחד עם ג' הכלים בינה ותו"מ, בעת שחזרו ועלו למדרגתם (כנ"ל אות כ"א). שקומת האור היוצא על המסך הזה מיחד הימין והשמאל שביססו"ת לאחד, אלא שהימין יאיר ממעלה למטה, והשמאל יאיר ממטה למעלה, ואז מתלבשת החכמה בלבוש החסדים ויכולה להאיר, והחסדים נכללים בהארת החכמה ונשלמים בג"ר. והנך מוצא, שמטרם ביאת הקו האמצעי, היו הקו הימני והקו השמאלי במחלוקת זה עם זה, והיו רוצים לבטל זה את זה, שהקו הימני בהיותו שורש המדרגה, ובלתי נפגם, רוצה לבטל את שליטת השמאל ולהכניעו, כיחס השורש אל הענף שלו. והקו השמאלי בהיותו מחזיק באור החכמה, שהוא גדול מאור החסדים שבקו ימין (כנ"ל אות ל'). ע"כ כחו גדול לבטל את אור החסדים שבקו ימין, ומשום זה שניהם לא היו יכולים להאיר, כי החכמה אינה יכולה להאיר בלי לבוש מן החסדים, והחסדים בלי הארת חכמה, הם ו"ק בלי ראש. (לו) והטעם שהחכמה אינה יכולה להאיר בלי אור החסדים, הוא, כי המדובר הוא בישסו"ת, שהוא ז"ס תחתונות דבינה, שהם חג"ת נהי"מ דבינה. ואילו חג"ת נהי"מ דבינה,

חולם שורק חירק

(לט) וג' קוין אלו מכונים גם כן, ג' נקודות, חולם, שורק, חירק. שקו ימין ה"ס נקודת החולם. וקו שמאל ה"ס נקודת השורק, דהיינו מלאפום, שהוא ו' ובתוכה נקודה. והקו האמצעי, ה"ס נקודת החירק. וטעם הדברים כי נקודות רומזות על הארת החכמה, שהם מחיים ומנענעים את האותיות, שהם הכלים. ולפיכך קו הימין שנתתקן בעת עלית המלכות לבינה, שהוא חסר חכמה (כנ"ל באות ל'). רמז בנקודת החולם, שדרכה לעמוד ממעל לאותיות, שזה מורה שהנקודה, שהיא החכמה, אינה מתלבשת בכלים שהם האותיות, אלא נמצאת ממעל לכלים. וקו השמאל, הנתקן מבינה ותו"מ, אחר שחזרו למדרגתם, שהם מחזיקים באור החכמה (כנ"ל באות ל'). ע"כ רמז בנקודת השורק, שהוא ו' שבתוכה נקודה, שזה מורה שהנקודה שהיא חכמה, מלוכשת בתוך הכלים המכונים אותיות. והקו האמצעי, הנתקן ממדרגה שמתחתיה שעלה למדרגה העליונה והכריע והשלים ב' הקוין שלה (כנ"ל באות ל"ב ובאות ל"ה). שלולא הקו האמצעי לא היתה החכמה יכולה להאיר (כמ"ש שם). ומתוך שהתקן הזה מגיע ממדרגה שמתחתיה, הוא רמז בנקודת החירק העומדת מתחת האותיות שהם הכלים. להיותה מדרגה שמתחתיה. ומשום זה אנו מכנים תמיד המסך דקו האמצעי, בשם מסך דחירק (ועי' כל זה בסולם בראשית א' אות ט').

קו האמצעי למעלה מב' קוין

(מ) אכן יש בחינת קו אמצעי, שהוא למעלה מב' הקוין, והיינו בג' רישין דעתיקא, אשר הרישא דלא אתיידע מכריע ומיחד ב' הקוין ימין ושמאל שהם ב' רישין כתרא וחכמה סתימאה דא"א, שהם למטה ממנו (כמ"ש באדרא וזוטא דף ט"ז ד"ה ויש פירוש, ובדף כ"ז ד"ה ביאור). אמנם הם נתקנו לבחינת שורש לג' קוין, אבל בכל ג' קוין חוץ מאלו, בא הקו האמצעי מלמטה, כמבואר. והנך מוצא, ג' בחינות תקון קוין. (א) תקון קוין שבג' רישין דעתיקא, אשר הקו האמצעי הוא למעלה מב' הקוין כנ"ל.

ומתייחד עם החסדים שבקו ימין ושבקו האמצעי (ועי' בזהר אמור אות קצ"ז בהסולם). אמנם כל זמן שהמסך שבקו האמצעי אינו ממעט קומת ג"ר דחכמה, אין שום כח בעולם שיוכל ליחד אותו עם קו הימין (ועי' בראשית א' דף ט' ד"ה מחלוקת).

(לח) ויש לדעת שב' כחות פועלים במסך הזה דקו האמצעי, כדי להמעיט קומת ג"ר דחכמה שבקו השמאל. כי נתבאר לעיל (באות כ"ב) שזו"ן מבחינתם עצמם אינם ראויים לקבל מוחין, משום ששולטת בהם המלכות דמדת הדין, שכח הצמצום רוכב עליה שלא לקבל הארת החכמה. ומלכות זו דמדת הדין, אנו מכנים מנעולא (כמ"ש בהקדמת ספר הזהר דף נ"ט בהסולם בד"ה גו). אלא אח"כ נשתתפה המלכות במדת הרחמים, דהיינו בבינה, שמבחינת מלכות המשותפת בבינה הם ראויים לקבל מוחין, דהיינו אור החכמה. ומלכות זו המשותפת בבינה, אנו מכנים אותה מפתחא (כנ"ל בהקדמת ספר הזהר דף נ"ז בהסולם בד"ה ההוא). לפיכך גם במסך דז"א, שהוא הקו האמצעי, יש ב' כחות הללו, של מנעולא ושל מפתחא, שמתחילה, כשהוא צריך למעט ג"ר דקו שמאל, הוא פועל זה במסך דמנעולא, דהיינו במלכות דמדת הדין, שבכל מקום שהוא מתגלה פורח משם האור העליון (כמ"ש בסולם ויצא י"ג בד"ה סתרא). אמנם מתוך שהוא רוצה להשאיר ו"ק דחכמה, הוא מעלים אח"כ את המסך הזה דמנעולא, ופועל עם המסך דמפתחא, שהיא המלכות המשותפת בבינה, ובכחה נשארה על כל פנים הארת ו"ק דחכמה (ועי' כל זה בסולם לך דף י"ג בד"ה ונתבאר). והנה נתבאר היטב, איך ז"א עולה ביחד עם בינה ותו"מ דישסו"ת למדרגת ישסו"ת, וע"י המסך שלו הוא מיחד ומשלים ב' הקוין דימין ודשמאל שבישסו"ת, ונעשה לקו אמצעי שם. ואלו ג' הקוין שבישסו"ת נקראים חכמה בינה דעת דישסו"ת. שב' הקוין ימין ושמאל נקראים חו"ב, וז"א, שהוא הקו האמצעי המכריע ביניהם נקרא דעת.

פתיחה לפירוש הסולם

יא

נתתקנו או"א עלאין, המלבישים מפה ולמטה דא"א, הנחשבים תמיד לג"ר, אע"פ שנמצאים מתחת הראש דא"א. אבל ז"ס תחתונות דבינה, שאינם עצמותה של הבינה, אלא מהתכללות זו"ן בבינה (כנ"ל אות כ"ו). שעיקר מהותו של ז"א הוא הארת חכמה בחסדים (כמ"ש בפלחה"ק אות ה'). ע"כ הן צריכות להארת חכמה, כדי להשפיע לזו"ן, וכיון שבעת יציאתן מראש דא"א, אינן ראויות לקבל חכמה בשביל זו"ן, הן נבחנות כפגומות, ומשום זה נבדלו מג"ר דבינה השלמות, ונעשו למדרגה נבדלת בפני עצמה, ומהן נתקנו פרצוף ישו"ת דאצילות, המלבישים מחזה ולמטה דא"א. שהם בחינת ו"ק בלי ראש, עד שתחזור הבינה לראש דא"א, ואז משיגים ג"ר.

מד) והנך רואה, שעצם החכמה היא בראש דא"א, דהיינו הנקראת חכמה סתימאה, משום שחכמה זו המקורית, נסתמה בראש א"א, ואינה מאירה לתחתונים, שהם למטה מראש דא"א. ואו"א וישו"ת הם בינה המקורית דאצילות, המכונה קומת ס"ג דמ"ה, שעיקרם חסדים ולא חכמה. וביציאת הבינה מראש דא"א, נפגמו רק ז"ת דבינה, שהן ישו"ת, שנשארו משום זה בחסרון ג"ר. ואינן נשלמות אלא בחזרת הבינה לראש א"א, שאז מקבלת חכמה בשביל זו"ן. ואז הן נבחנות לחכמה דקו שמאל. שפירשו, שחכמה זו אינה מתגלית אלא בדרך ג' קוין שיוצאים בישו"ת, אשר בקו שמאל שבג' קוין אלו מתגלית החכמה (כנ"ל אות ל"ד ע"ש). אמנם אע"פ שג"ר וז"ת דבינה, שהם או"א וישו"ת חזרו לראש א"א, אין ישו"ת מקבלים החכמה ישר מחכמה סתימאה שבראש א"א, מפני שכל מדרגה אינה מקבלת אלא מהמדרגה העליונה הסמוכה לה. אלא שאו"א מקבלים החכמה מחכמה סתימאה שבראש א"א, ומשפיעים לישו"ת.

מה) ואו"א נבחנים לחכמה דימין, מפני שאפילו בהמצאם מתחת הראש, הם שלמים כמו שהיו בראש, והם מיוחדים תמיד עם חכמה סתימאה שבראש א"א. אלא שאינם מקבלים ממנה, להיותם תמיד בסוד כי חפץ חסד הוא. כנ"ל (ועי' בסולם צו אות קנ"א, ופנחס

ב) הוא תקון קוין שבג"ר, שאף בקו השמאל אין גילוי חכמה (כנ"ל באות כ"ו). ג) הוא תקון קוין שבז"ס תחתונות, אשר בקו שמאל יש גילוי חכמה (כנ"ל מאות כ"ז עד אות ל"ט).

שלוש מיני חכמות שבאצילות

מא) ג' חכמות הן באצילות. א) היא חכמה שבע"ס דאור ישר, שבפרצופין היא חכמה סתימאה דא"א. ב) היא ג"ר דבינה, שבפרצופין היא או"א, ונקראת חכמה דימין. ג) היא ז"ת דבינה, שבפרצופין היא ישו"ת, ונקראת חכמה דשמאל. ושתי החכמות הראשונות, סתומות הן, ואינן מאירות לתחתונים, ורק החכמה השלישית, דהיינו חכמה דשמאל, היא הנגלית במקום המלכות, והיא המאירה לזו"ן ולתחתונים.

מב) כי כבר ידעת, שא"א הוא חכמה דאצילות, ואו"א הם ג"ר דבינה דאצילות, וישו"ת הם ז"ס תחתונות דבינה דאצילות. ונודע שאין בראש דא"א, רק ב' ספירות כתר וחכמה, הנקראים כתרא וחכמה סתימאה, והבינה שלו, יצאה מראשו ונעשתה לבחינת גוף בלי ראש, דהיינו מחמת המלכות המסיימת שעלתה וסיימה הראש תחת החכמה שלו, שמשום זה, כבר נמצאים בינה ותו"מ תחת מלכות המסיימת שבראש (כנ"ל באות ל"ג). וע"כ נעשית לבחינת גוף. ובינה ותו"מ אלו נקראים כולם על שם בחינה עליונה שבהם, שהיא בינה. וכיון שיצאה מראש לבחינת גוף בלי ראש, כבר אינה ראויה לקבל חכמה, עד שתחזור לראש דא"א.

מג) ובינה זו נחלקה לב' בחינות, ג"ר וז"ת. והוא מטעם כי הפגם של חסרון חכמה שנעשה בה עם יציאתה מראש א"א, אינו נוגע כלום בג"ר דבינה, להיותן תמיד בסו"ה, כי חפץ חסד הוא, שהבינה חפצה רק באור החסדים ולא באור החכמה, ואפילו בהיותה בראש א"א, לא היו ג"ר שלה מקבלות חכמה אלא חסדים בלבד. וזה נמשך לה מבינה דאו"א, שכל עצמותה, הוא חסדים בלי חכמה (כמ"ש בפלחה"ק אות ה'). וע"כ אין ג"ר דבינה נפגמות במשהו מחמת יציאתן מראש, והן נחשבות ממש ככל השלמות כעודן בראש דא"א, ולפיכך נבדלו ג"ר דבינה למדרגה בפני עצמן, ומהן

סגורים כמו בטבעת, שהיא צורת מ' שלא לקבל חכמה.

מז) מדרגה ב': היא ז"ס תחתונות דבינה שנתתקנו בישסו"ת, שהן צריכות חכמה כדי להשפיע לזו"ן (כנ"ל אות מ"ג). שע"כ בעת גדלות ה' יוצאת מאויר שלהן, ואור החכמה חוזר אליהן כדי להשפיע לזו"ן, אבל גם הן אינן מקבלות חכמה לעצמן, להיותן מן הבינה, וכל הבינה, בין ג"ר ובין ז"ת, היא מאור החסדים, וכל ההפרש הוא בז"ת, שהן מקבלות חכמה בשביל להשפיע לזו"ן. ומדרגה זו נקראת ל' דצל"ם. שאות זו רומזת שיש בהן ג' מוחין חכמה בינה דעת, שבכל מוח ע"ס, והן ל' ספירות. כי הימין דדעת והשמאל דדעת נחשבים כאן לאחד, להיותם בחינת הקו האמצעי ליחד החכמה והבינה.

מח) מדרגה ג': היא זו"ן, שבהם נתגלה החכמה מחזה ולמטה, כי בהם הוא מקום הגילוי של החכמה. ונק' צ' דצל"ם, על שם ט"ס שבזו"ן שכל אחת כלולה מעשר, והן צ'. והנה נתבארו ג' אותיות מ' ל' צ' בג' פרצופין או"א וישסו"ת וזו"ן, בכללות עולם האצילות. אבל כן הוא גם בפרטי פרטות, שאין לך מדרגה שלא תהיה נבחת בג' בחינות מל"צ אלו, אשר בכל אחת מהן יש מל"צ.

נט) אמנם מקום גילוי החכמה אינו בז"א, אלא במלכות, ומה שאנו אומרים, שמחזה ולמטה דז"א מתגלה החכמה, הוא משום שמחזה ולמטה דז"א, נבחן לבחינת מלכות. באופן, שאין החכמה מתגלה בט' ספירות ראשונות, אלא במלכות בלבד. וע"כ נקראת המלכות חכמה תתאה (כמ"ש בסולם בראשית א' דף רע"ו ד"ה ועוד כמה).

ב' בחינות עלית מ"ן

נ) יש ב' בחינות עלית מ"ן דז"א, א': מתוך שג"ר דבינה שה"ס או"א עלאין הם תמיד באחורים לחכמה, דהיינו שאינם רוצים לקבל חכמה אלא חסדים, בסו"ה כי חפץ חסד הוא. כנ"ל. ואין ישסו"ת יכולים לקבל חכמה מא"א, אלא דרך או"א (כנ"ל אות מ"ד). לפיכך אי אפשר שישסו"ת יקבל חכמה דרך או"א, אלא אם כן שז"א עולה למ"ן לישסו"ת, ואז מסירים

אות ר"ן. והנה נתבאר היטב, אשר עצם החכמה היא בראש א"א. אבל היא סתומה שאינה מאירה כלום למטה מראשו. והארת חכמה סתימאה הנכללת באו"א, אע"פ שאינם מקבלים אותה ממש, נבחת לחכמה דימין. ובחזרתם לראש נקראים חכמה עלאה. ומה שנבחנו לחכמה, אע"פ שאין מקבלים אותה, הוא, מפני שיחודם עם החכמה עושה את החסדים שבאו"א לג"ר גמורים. והחכמה המאירה בישסו"ת היא חכמה דשמאל, מפני שאינה מאירה בה אלא בקו שמאל. וחכמה זו דשמאל נקראת ל"ב נתיבות החכמה (כמ"ש באדרא זוטא אות ע"ג). והיא החכמה הנגלית לזו"ן ולתחתונים. אבל חכמה דימין, אינה מאירה כלום מבחינת חכמה, אלא חסדים בלבד, שהרי או"א אינם מקבלים החכמה, כנ"ל. ומכל שכן חכמה דאו"א שבראש דא"א, שאינה מאירה למטה מראשו, כי ע"כ נקראת חכמה סתימאה. הרי שאין הארת החכמה מתגלית אלא חכמה דשמאל בלבד. אמנם, אין זו חכמה ממש, אלא בינה שמקבלת חכמה בשביל בשביל זו"ן.

ג' אותיות מ' ל' צ' שבצלם

מו) המוחין דגדלות, דהיינו אחר שהמלכות חזרה וירדה ממקום בינה למקומה עצמה, ובינה ותו"מ חזרו למדרגתם ונשלמה המדרגה בחמשה כלים כח"ב תו"מ, ובחמשה אורות נרנח"י (כנ"ל אות י"ח). שזה נבחן שהמלכות, שה"ס י', שנכנסה לאור ועשתו לאויר, חזרה ויצאה מן האויר, וחזר האויר להיות אור (כמ"ש שם). יש להבחין במוחין אלו ג' מדרגות, המרומזות בג' אותיות מ' ל' צ' שה"ס צלם. מדרגה א': היא ג"ר דבינה שנתקנו באו"א עלאין, שהם בסו"ה, כי חפץ חסד הוא, ואינם מקבלים חכמה לעולם. ולפיכך נבחן בהם שאין ה' יוצאת מאויר שלהם. כי אויר ה"ס קומת רוח שהם חסדים, אשר באו"א נבחנו החסדים האלו לג"ר ממש, ואין להם ענין להוציא ה' מאויר שלהם. והם הנקראים מ' דצלם, שאות זו רומזת שיש בהם ד' מוחין חכמה, בינה, ימין דדעת, ושמאל דדעת, שכל מוח כלול מע"ס והם ספירות. ועוד רומזת, שהמוחין

שמתחתיה, דהיינו לעולמות בריאה יצירה עשיה, שהם מתחת ז"א דאצילות. וע"כ לא נשאר בו אלא חב"ד חג"ת דכלים עד נקודת החזה. ונקודת החזה, היא המלכות המסיימת המדרגה במקום הבינה, ומורידה בינה ותו"מ, הנקראים תנה"י, למדרגה שמתחתיה (כנ"ל באות ט"ז). וז"ס שזו"ן בקטנות נקראים תמיד ו"ק ונקודה, כי ששת הכלים חב"ד חג"ת שבו, נקראים ו"ק, דהיינו ו' קצוות. ונקודת החזה שהיא מלכות המסיימת מדרגתו נקראת נקודה (ומבחינת האורות, שהקטנים גדלים תחילה, הם נקראים חג"ת נה"י, והמלכות המסיימת נקראת נקודה תחת היסוד).

(נד) ומשום זה כל הכלים שבבי"ע, לקחה המלכות לרשותה, שהיא נקודת החזה. כי נקודה זו הוציאה הכלים דתנה"י דז"א לבי"ע, וכן היא החזירה הכלים ההם למדרגת אצילות, בעת שיצאה הגדלות דנקודים, מטרם שנשברו. כי בשעת הגדלות חזרה וירדה המלכות המסיימת ממקום החזה למקומה, תחת נה"י דכלים דז"א, ואז הכלים דבינה ותו"מ שנפלו לבי"ע, שהם תנה"י, עלו בחזרה לאצילות. וכיון שז"א קנה תשלום תנה"י דכלים יצאו לו ג"ר דאורות (כנ"ל אות י"ט). ומתוך שאין העדר ברוחני, נבחן גם עתה שהמלכות נשארת במקום החזה דז"א כמקודם לכן, אלא כח הדין והסיום שבה בלבד, ירד לנקודה דעוה"ז. ולפיכך אותם הכלים דתנה"י דז"א, שהיו תחת רשותה בעת קטנות, ועתה חזרו ונתחברו לז"א, נמצאים מתחברים גם אליה בעת גדלות, אחר שכבר נתחברו והשלימו תנה"י דז"א. והם נעשים לה ט' ספירות תחתונות. כי נקודת החזה שהיא שורש המלכות הנמצא לה מעת קטנות נעשה לכתר, וג' הכלים נה"י דז"א, נתחלק כל כלי לג' שלישים, וג' שלישי נצח דז"א נעשו למלכות: חכמה חסד נצח. וג' שלישי הוד דז"א, נעשו למלכות: בינה גבורה הוד. וג' שלישי היסוד דז"א, נעשו למלכות: דעת ת"ת יסוד, באופן, שאלו תנה"י דז"א, שעלו בעת גדלות מבי"ע ונתחברו למדרגתו, וגרמו לו ג"ר דאורות, הנה הם מתחברים גם

אז"א את האחרים שלהם מן החכמה, והחכמה עוברת דרך אז"א אל ישסו"ת. והתעוררות זו, נמשכת מבינה דאור ישר הממשכת הארת חכמה בחסדים בשביל ז"א דאור ישר (כמ"ש בפלחה"ק אות ה'). ולפיכך בכל עת שז"א עולה למ"ן, מתעוררים אז"א להמשיך לו חכמה (ועי' להלן אות פ"ג).

(נא) בחינה ב' דעלית מ"ן דז"א: הוא כדי ליחד ב' קוין ימין ושמאל שבישסו"ת (כנ"ל אות ל"ה). כי כשיוצא קו שמאל דישסו"ת, נעשית מחלוקת בין ימין ושמאל, שמשום זה שניהם אינם מאירים, עד שז"א מיחדם זה בזה, בסוד הקו האמצעי ואז מאירים שניהם (כמ"ש שם).

תלת נפקי מחד, חד בתלת קיימא

(נב) והנה נתבאר שבחינה ב' דעלית מ"ן דז"א לישסו"ת, היא ליחד ב' קוין, ימין ושמאל דישסו"ת, שאינם יכולים להאיר זולת ע"י מסך דחירק שבז"א (ע"י לעיל אות ל"ט בסוף). שהוא משלים בהם את הקו האמצעי, המכריע ב' הקוין דבינה. וזה נבחן שיוצאים ג' קוין בבינה, הנק' חכמה בינה דעת, על ידי המסך דז"א. ויש כלל, שכל השיעור שהתחתון גורם שיאיר בעליון זוכה בו גם התחתון, ולפיכך כיון שז"א גרם במסך שלו שיצאו ג' קוין, חכמה בינה דעת, בישסו"ת, זוכה גם ז"א בג' קוין חכמה בינה דעת. וז"ש בזהר (בראשית א' אות שס"ג) תלת נפקי מחד, חד בתלת קיימא, ע"ש.

שורש הנוקבא דז"א, דהיינו המלכות

(נג) בעת קטנות דעולם הנקודים, היה לז"א, שהוא חג"ת נה"י דנקודים, ששה כלים חב"ד חג"ת (כי מצד האורות, שהקטנים גדלים תחילה, נקראים חג"ת נה"י, וחסרים מג"ר, ומצד הכלים, שהעליונים גדלים תחילה, נקראים חב"ד חג"ת, וחסרים מנה"י דכלים (כמ"ש בפלחה"ק אות כ"ד ע"ש). והיה חסר לו נה"י דכלים). והיה זה, מחמת עלית המלכות במקום בינה דז"א, שהוא ספירת הת"ת, כי חג"ת דז"א הם כח"ב (כנ"ל אות ט'). והיינו בשליש עליון דת"ת במקום החזה, וב' שלישי בינה ותו"מ, הנקראים בז"א ב' שלישי ת"ת ונה"י (כמ"ש שם) נפלו ממדרגתו למדרגה

בחינה עליונה היא חכמה נקראים כולם חכמה וכו' עד"ז. והם ה' פרצופין, שקומתם נמדדת על פי זווג דהכאה שעל ה' בחינות שבמסך, שזווג דהכאה על מסך דבחינה ד' ממשך קומת כתר. ומסך דבחינה ג' ממשך קומת חכמה, ומסך דבחינה ב' ממשך קומת בינה. ומסך דבחינה א' ממשך קומת ז"א, ומסך דבחינת שורש ממשך קומת מלכות (כמ"ש בפלחה"ק אות כ"א ע"ש).

(נח) אמנם באצילות הם י"ב פרצופין. שהם ד' פרצופי הכתר, הנקראים עתיק ונוקבא, אריך ונוקבא. וד' פרצופי הבינה, הנקראים או"א עלאין, וישסו"ת. וד' פרצופי זו"ן, הנקראים זו"ן הגדולים, וזו"ן הקטנים. וטעם התחלקותם כך, הוא, כי בכל פרצוף ופרצוף שבאצילות, יש בהם ב' מיני כלים. (א) מכלים שיצאו בעולם האצילות, בזווגי הכאה, והם מכונים כלים דמ"ה. (ב) מכלים שנשברו בעולם הנקודים, המכונים כלים דב"ן, שהם מתתקנים ועולים מבי"ע ומתחברים עם הקומות שיצאו ע"י זווג דהכאה בעולם אצילות הנק' מ"ה. והכלים דמ"ה הם בחינת דכר. והכלים דב"ן הם בחינת נוקבא. לפיכך יש בכל פרצוף דכר ונוקבא.

(נט) וחזן מזה נחלק כל פרצוף לג"ר וז"ת. ונמצא שיש דכר ונוקבא בג"ר של הפרצוף, ויש דכר ונוקבא בז"ת של הפרצוף. לפיכך יצאו בכל פרצוף ד' פרצופין. וב' פרצופי ג"ר של הכתר, נקראים עתיק ונוקבא, שעתיק הוא מ"ה והנוקבא היא ב"ן. וב' פרצופי ז"ת דכתר, נקראים אריך אנפין ונוקבא. שאריך אנפין הוא מ"ה, והנוקבא היא ב"ן. וב' פרצופי ג"ר דבינה, נקראים או"א עלאין. וב' פרצופי ז"ת דבינה נקראים ישסו"ת. וב' פרצופי ג"ר דזו"ן נקראים זו"ן הגדולים. וב' פרצופי ז"ת שבזו"ן, נקראים זו"ן הקטנים.

(ס) ומה שאין אנו חושבים ד' פרצופין בחכמה, הוא, מפני שא"א הוא קומת חכמה דמ"ה, אבל החכמה שבו נסתמה תוך הכתר שלו בסוד דא לגו מן דא (כמ"ש באדרא זוטא אות ל"ז). ואין החכמה מאירה כלום באצילות. אלא כל החכמה המאירה באצילות היא מבינה שחזרה

למלכות, ונעשו לה ט"ס תחתונות דכלים וט"ר דאורות.

(נה) והנך מוצא, ששורש הנוקבא דז"א, היא נקודת החזה, שאינה חסרה ממנו אפילו בעת קטנות. והיא נקראת בשם כתר המלכות. ואלו הכלים תנה"י דז"א, שנפלו לבי"ע, בעת קטנות, וחוזרים לאצילות בעת גדלות, הם מתחלקים לב' פרצופין, לז"א ולמלכות, כי הם משמשים לתנה"י דכלים בשביל ז"א, ולחב"ד חג"ת נה"י דכלים בשביל המלכות.

מחזה ולמטה דז"א שייך לנוקבא

(נו) ומכאן יצא הכלל, שמחזה ולמטה דז"א, דהיינו הכלים תנה"י דז"א, הם בחינת המלכות, הנקראת נוקבא הנפרדת דז"א. כי כל ט' ספירות תחתונות של המלכות נבנות מן תנה"י דז"א אלו, אחר שהן מתחברות אליו בעת גדלות, כמבואר. וכן מובן היטב, מה שאנו אומרים, שבקטנות נמצאים ז"א ומלכות בבחינת ו"ק ונקודה. דהיינו חב"ד חג"ת דכלים ונקודת החזה. וז"א חסר ג"ר דאורות, מחמת חסרון נה"י דכלים, והמלכות חסרה ט"ס ראשונות דאורות, מחמת חסרון ט"ת דכלים. והנה נתבאר היטב שורש הנוקבא דז"א בקטנות וגדלות, שהוא מקטנות וגדלות דעולם הנקודים. ואע"פ שנשברו הכלים דנקודים, עכ"ז חזרו ונתקנו בעולם האצילות בב' הזמנים הללו, דקטנות וגדלות, באופן שגם ז"א ומלכות דאצילות, הם ו"ק ונקודה בקטנות, כמו הקטנות דז"ס דנקודים, שאז תנה"י דז"א דאצילות, הם נפולים בבי"ע. ונקודה זו היא שורש הנוקבא. ולעת גדלות חוזרים למדרגתם בז"א דאצילות, ומשלימים נה"י דכלים לז"א, וט"ת דכלים לנוקבא שלו, שהיא המלכות. דהיינו כמבואר בקטנות וגדלות דעולם הנקודים, ונמצאים תנה"י דז"א אלו שמחזה שלו ולמטה, שהם שורשים לגדלות דנוקבא.

י"ב פרצופין שבאצילות

(נז) כל מדרגה שיש בה ג' פעמים עשר ספירות, דהיינו ע"ס דראש, וע"ס דתוך, וע"ס דסוף (כנ"ז אות ה' ו'). נקרא פרצוף. ונבחן ע"פ בחינה עליונה שבו, אם הבחינה העליונה היא כתר, נקראים כל ל' הספירות שבו, בשם כתר. ואם

ואפילו בשעה שהם מקבלים ג"ר, אינם יוצאים מבחינת ו"ק. מפני שהם מחוסרי כח"ב משורשם. כמ"ש בזהר משפטים אות תק"כ, רישא דמלכא בחסד וגבורה אתתקן. ע"ש.

ויש הפרש מפרצופי ג"ר לפרצופי ו"ק, הן מבחינת יציאתם ולידתם, והן מבחינת הלבשתם לגוף דעליון. כי *פרצופי ג"ר, יוצאים מפה דראש העליון הסמוך להם, שזה מתחיל מפרצוף הכתר דא"ק, כי אחר שיצא פרצוף הכתר דא"ק בראש וגוף (כמ"ש לעיל אות ה' ו'), נעשה ביטוש דאור"מ באור"פ בע"ס דגוף, שפירוש, שאותו האור שעביות המסך היתה מעכבתו מלהכנס בגוף הפרצוף, נקרא אור מקיף. והוא הכה בעביות המסך, שאור הפנימי מלוכש באור"ח שלו, שמתוך הכאה זו של האור המקיף בעביות שבמסך, נזדכך המסך שבגוף ונשתתה צורתו למסך המזדווג שבראש הפרצוף, שזה נבחן, שמסך דגוף עלה ונכלל במסך שבפה דראש, בתוך הזווג אשר שם, כי השתוות הצורה נבחנת לדבקות, ולפיכך על ידי התכללותו בזווג של ראש נתחדשו כל בחינות העביות שבמסך, חוץ מבחינה אחרונה, ואז יצא עליו זווג דהכאה מהאור העליון שבראש על שיעור העביות שנשאר במסך, שהיא עביות דבחינה ג', ויצאה עליו קומת פרצוף החכמה. ואז הוכר המסך, שהוא מבחינה אחרת, כי העליון הוא פרצוף כתר, וקומה זו שנתחדשה על המסך היא קומת חכמה, מטעם שהבחינה האחרונה נאבדה, והכרה זו נבחנת ללידה, כלומר שיצא מקומת הכתר ונעשה לפרצוף מיוחד, שיש לו רק קומת חכמה. הרי שהמקור של פרצוף חכמה הנולד, הוא המסך דגוף דקומת כתר שנזדכך ועלה לפה דראש. ומקום היציאה והלידה הוא מפה דראש דפרצוף הכתר (כמ"ש כל זה בפלחה"ק אות ל"ה ע"ש). ואחר שנולד פרצוף החכמה ויצא מפה דראש פרצוף הכתר, נבחן שמלביש רק על הגוף דפרצוף הכתר, דהיינו בג"ר דגוף, שהוא חג"ת כי המסך דגוף הוא שורשו, שמשם נולד, והוא מלביש רק על חיצוניות דגוף פרצוף הכתר. מפני שקומת בחינה ג' היא חיצוניות לפרצוף הכתר, שקומתו היא מאור"ח דבחינה ד'. ולפיכך

לראש א"א ונעשתה לחכמה (כנ"ל אות מ"ד). שבינה זו נתלבשה באור"א וישסו"ת, ואור"א נחשבים לחכמה דימין. וישסו"ת נחשבים לחכמה דשמאל (כנ"ל אות מ"א). לפיכך אין אנו חושבים ד' פרצופין בחכמה, אלא בבינה, שהוא ג"כ בחינת החכמה המאירה בז"א ומלכות בכל העולמות.

כל גדול בזמן ומקום

(סא) כל הביטויים שבחכמת הקבלה, שהם בזמן ומקום, תדע, שאין המדובר בזמן ומקום המדומים הנוהגים בגשמיות, כי כאן הכל הוא למעלה מן הזמן ולמעלה מן המקום. אלא, כל קודם ואח"כ, פירושו סיבה ומסובב, אשר את הסיבה אנו מכנים, קודם, ואת המסובב אנו מכנים, אח"כ. מפני שכל סיבה היא קודמת למסובב ממנה. וענין מעלה ומטה, ועליה וירידה, הם שיעורי עביות וזכות, כי עליה, פירושה הזדככות, וירידה, פירושה התעבות. וכשאנו אומרים שמדרגה תחתונה עלתה למעלה, פירושו, שהתחתונה נזדככה ונעשתה כל כך זכה, כמו המדרגה העליונה, וע"כ נבחן שנתדבקה בה, כי השואת הצורה מדביקה הרוחניים זה בזה. וכן כשאנו אומרים שהתחתון מלביש העליון, פירושו, שנעשתה בו השואת הצורה לחיצוניות שבעליון, כי הדבקות בחיצוניות דעליון, אנו מכנים הלבשה לעליון. וכן כל שאר הדברים המדומים בזמן או במקום, תשכילם בדרך הזה, דהיינו במובנים רוחניים לפי הענין.

ב' הבדלים מפרצופי ג"ר לפרצופי ו"ק

(סב) כל פרצוף נאצל ונולד ממסך הגוף של הפרצוף העליון, בדרך סיבה ומסובב. וזה נוהג בכל הפרצופין, מפרצוף הכתר דא"ק שיצא אחר הצמצום הראשון, עד סוף פרצופי עשיה. והם מלבישים זה את זה, דהיינו כל תחתון מלביש את הגוף דעליון שלו. ופירושו של פרצוף ע"י לעיל (אות נ"ז).

(סג) והפרצופין נחלקים לפרצופי ג"ר, שהם פרצוף הכתר ופרצוף החכמה, ופרצוף הבינה. ולפרצופי ו"ק, שהם פרצוף ז"ת דבינה הנק' ישסו"ת, ופרצוף ז"א, ופרצוף המלכות. ואלו ג' הפרצופין נבחנים תמיד לפרצופי ו"ק,

נבחן זה להלבשה. שמורה על דבקות בחיצוניות כנ"ל.

(סד) וכמו שנתבאר בלידת פרצוף החכמה דא"ק, מפה דראש פרצוף הכתר דא"ק, על דרך זו ממש יצא פרצוף הבינה מפה דראש דפרצוף החכמה, כי אחר שנשלם פרצוף החכמה בראש וגוף, שוב נעשה ביטוש או"מ ואו"פ המזכך עוביו של המסך, ומשוה צורתו למסך דמלכות של ראש, וכיון שנכלל בזווג של ראש נתחדשה בחינת העובי אשר בו, חוץ מהבחינה האחרונה הנאבדת, ועל שיעור העובי שנשאר בו, שהוא עובי דבחינה ב', יצאו ע"ס דקומת בינה. וכיון שהוכר שהיא קומה נמוכה מפרצוף החכמה, נבחן שנפרד ממנו ונולד לרשות עצמו, אלא שמלביש לגוף דעליון, שמשם שורשו, כנ"ל, ומלביש ג"כ על ג"ר דגוף, שהוא במקום חג"ת.

(סה) ועד"ז ממש יצאו ג' פרצופי ו"ק, שהם ישו"ת וז"א ומלכות, אלא שיש בהם ב' הבדלים, א' שבהם אין התחתון יוצא מפה דראש דעליון הסמוך לו, אלא מפה דראש דעלי עליונו. כי למשל ז"א, אינו יוצא מפה דראש דישו"ת, אלא אחר שישו"ת נעשה פרצוף אחד עם או"א, שהם עלי עליונו. וכן הנוקבא אינה יוצאת מפה דראש ז"א, אלא אחר שז"א עלה לאו"א. וכן פרצוף עתיק דאצילות, לא יצא מראש הא' דנקודים, אלא מראש הס"ג דא"ק. והטעם הוא, כי אלו הראשים שהם בבחינת ו"ק משורשם, אינם ראויים לזווג עם האור העליון, באופן שיוכלו להאציל פרצוף תחתון. והבדל ב' הוא, בענין ההלבשה, כי פרצופי ו"ק אינם מלבישים על ג"ר דגוף דעליון שלהם, שהוא חג"ת, אלא על ו"ק דגוף דעליון, שהוא נה"י שמחזה ולמטה. כי להיותם ו"ק משורשם, אינם יכולים להאחו בג"ר דגוף של העליון, ונתבארו היטב ב' ההבדלים מפרצופי ג"ר לפרצופי ו"ק. אחד בענין היציאה, שרק פרצופי ג"ר יוצאים מפה דעליון הסמוך להם, מה שאין כן פרצופי ו"ק, שיוצאים מעלי עליון. ואחד בענין הלבשה, שרק פרצופי ג"ר יכולים להאחו בחג"ת דעליון, שהם ג"ר דגוף משא"כ פרצופי ו"ק, שאינם

נאחזים אלא מחזה ולמטה, דהיינו רק בו"ק דגוף.

ג' נתונים להוצאת פרצוף תחתון (סו) ג' דברים נתונים בענין הזווג ללידת פרצוף תחתון. נתון א' הוא המסך המזדווג עם האור העליון בזווג דהכאה, ומעלה אור חוזר ומלביש את האור העליון, שלפי שיעור הלבשת אור חוזר, כן שיעור קומת התחתון (כמ"ש) בפלחה"ק אות כ"א ע"ש. ועד"ז אחר שהוציא המסך את כל הפרצופין והמדרגות שבעולם הנקודים, שלא נתקיימו, אלא שנשברו ונתבטלו, והמסך נזדכך מכל ה' בחינות העובי שבו וחזר לראש הס"ג (כמ"ש בתלמוד עשר טפירות חלק ז' אות ב' וד' ע"ש). אשר כל המדרגות שיצאו בנקודים השאירו רשימותיהן במסך, ולפיכך בעת שהמסך נכלל בזווג שבראש הס"ג, נתחדשו בו רשימותיו הקדומות ותחילה הוציא המסך את הבחינה העליונה שבו, שהיא הרשימה דפרצוף הכתר, שנקרא עתיק דאצילות, שהוא עובי דבחינה ד'. והרשימות האחרות שנשארו במסך יצאו עם לידת עתיק למקום עתיק. ואחר שנשלם עתיק, נעשה בו זווג דהכאה על הבחינה העליונה שבשארית המסך הנמצא בו, שהיא בחינה ג', והוציא עליו קומת א"א. ושאר הרשימות שבמסך, שעוד לא נעשה עליהן זווג דהכאה, ירדו עם לידת א"א למקום א"א. וכשנשלם א"א נעשה בו זווג על בחינה עליונה שבשארית המסך, שהיא בחינה ב', והוציא קומת או"א. וכך על אותו הדרך. הרי שכל הפרצופים יוצאים ע"י זווג דהכאה של האור העליון עם המסך.

(סז) נתון ב' הוא, כי כתר וחכמה דכל תחתון, דבוקים בבינה ותו"מ דעליון שלהם, לכן בעת שהעליון נשלם, ומעלה בינה ותו"מ שלו, עולים עמהם גם כתר וחכמה דתחתון למקום העליון (כמ"ש כל זה באורך לעיל אות כ' ע"ש) ונכללים בזווג דעליון, וכזה מקבל כל תחתון הקומה שלו מזווג של ראש דעליון.

(סח) נתון ג' הוא, כיון שז"א עולה לישו"ת ומיחד ומשלים האורות דימין ושמאל דישו"ת, ולולא עלית ז"א למ"ן, לא יכלו הימין ושמאל דישו"ת להאיר. נמצא שעלית

הנקודים. ובזמן הגדלות הוחזרו ג' הכלים בינה ותו"מ אל המדרגה ונשלמו ה' כלים כח"ב תו"מ במדרגה, עם ה' אורות נרנח"י (על דרך שנתבאר לעיל אות י"ט). והנה נתבאר שבעולם הנקודים לא יצאו עה"ס בבת אחת כמו בג' הפרצופין הראשונים דא"ק, אלא שיצאו בב' זמנים, בזמן קטנות ובזמן גדלות, שבזמן הקטנות יצאו רק ב' ספירות, ובזמן הגדלות יצאו שאר ג' הספירות.

עב) השלב הג' הוא עולם האצילות, שבו יצאו ע"ס בג' זמנים המכונים, עיבור, יניקה, ומוחין. כי כאן לעולם האצילות נתוספה הזדככות המסך בדיוטא האחרונה, כי המסך נזדכך מבחינה א' שנקראת נקבי העינים לבחינת מסך דעובי דבחינת שורש (ע"ד שנתבאר בפלחח"ק אות כ"א). שאו"ח שבו אינו מלביש רק קומת אור המלכות בכלי דכתר, המכונה מצח. וע"כ מכונה האור הזה בשם מ"ה היוצא מן המצח. כי כח"ב תו"מ דראש מכונים גלגלתא, עינים, אח"פ. ומצח הוא גלגלתא. ולפיכך צריכים כאן לב' ירידות של המלכות: א) שתורד מן המצח לנקבי עינים, שזה מכונה יניקה. ב) שתורד מנקבי עינים למקומה לפה. שזה מכונה מוחין. באופן, שקומה ראשונה היוצאת על מסך דעובי דשורש, נקראת עיבור. וקומה שניה היוצאת על המסך אחר ירידת המלכות לבחינה א', נקראת יניקה. וקומה שלישית היוצאת על המסך אחר ירידת המלכות למקומה, נקראת מוחין. והנה נתבאר שבעולם האצילות יוצאים ע"ס בג' זמנים הנקראים, עיבור יניקה מוחין. ותוכנם של הדברים יתבאר לפנינו.

עיבור יניקה מוחין דאחור

ועיבור יניקה מוחין דפנים

עג) כבר נתבאר שהקומה היוצאת על מסך שאין בו אלא עובי דשורש, נקראת קומת העיבור. והיא קומת אור הנפש בכלי דכתר. ומבחינת ג' הקוין שבה, נקראת קומת נה"י. אמנם יש בה ג"כ קומת רוח, הנקראת קומת חג"ת, אלא שהיא בלי כלים, ומשום זה צריכים

ז"א לישסו"ת גרמה יציאת ג' קוין, ימין, שמאל, ואמצע, שהם חב"ד דישסו"ת. ויש כלל שכל שיעור האור שהתחתון גורם להאיר בעליון, זוכה בו גם התחתון, ולפיכך מקבל ז"א אותם המוחין דחב"ד מישסו"ת. שז"ס תלת מחד נפקין חד בתלת קיימא (כמ"ש בזהר ב"א רע"ו ד"ה ועוד וכמ"ש כל זה לעיל אות נ"ב ע"ש). והנה נתבאר ג' הדברים הנתונים בענין הזווג להוצאת התחתון.

סט) ועיקרו של הזווג להוצאת התחתון יוצא בסוד זווג דהכאה מהאור העליון על המסך כנ"ל. כי זה מורד שיעור קומת התחתון, כנודע. אמנם צריכים להתעוררות מ"ן של התחתון, והתעוררות זו עושים סוד כתר וחכמה דתחתון הדבוקים בבניה ותו"מ דעליון. ולפיכך צריכים שניהם להוצאת פרצוף תחתון. ובז"א יש ענין נוסף כי אין המסך שלו ממשיך כלים דג"ר, להיותו מסך דבחינה א', ולפיכך לא יכול העליון להשפיע לו מוחין מזווג של המסך באור העליון, וע"כ צריכים לנתון הג' הנ"ל, שיקבל המוחין עי"ז שגורם מוחין לעליון שלו. בסוד תלת מחד נפקי חד בתלת קיימא. כנ"ל.

ג' שלבים ביציאת עשר הספירות

ע) השלב הא', הוא בפרצופי א"ק הראשונים, ששם יצאו הע"ס כולן בבת אחת, שבזווג דהכאה על מסך דבחינה ד' יצאו עשר ספירות דקומת הכתר. ובזווג דהכאה על המסך דבחינה ג' יצאו ע"ס בקומת חכמה. ובזווג דהכאה על מסך דבחינה ב' יצאו ע"ס בקומת בינה.

עא) השלב הב' הוא עולם הנקודים, שיצא על מסך דבחינה א' המחובר עם המלכות, שבו יצאו ע"ס בב' זמנים. כי תחילה עלתה המלכות לבניה דס"ג דא"ק, ואח"כ כשנזדכך המסך דס"ג לבחינה א', הנקראת נקבי עינים, עלתה המלכות ונתחברה עם בחינה א'. וסיימה את המדרגה תחת החכמה, הנקראת עינים, ונמצא שנשארו במדרגה רק ב' כלים, כתר וחכמה, עם ב' אורות, רוח נפש, וג' כלים בינה ותו"מ נפלו מהמדרגה. וזהו שנקרא קטנות

ועד"ז יש זכר ונקבה בהזדככות המסך דגוף דפרצוף נקודים, שהזכר, דהיינו הרשימו דבחינה א' דהתלבשות שנשאר במסך המשתתפת עם בחינת העובי דשורש, הוא בקומת בחינה א', בקירוב, דהיינו קומת ז"א, שהיא קומת רוח, דהיינו קומת חג"ת. והנקבה, שהיא העובי דבחינת שורש, שהיא המקבלת את זווג דהכאה, הנה היא בקומת אור הנפש, שהיא קומת מלכות, שמבחינת ג' קוין נקראת נה"י.

עה) ולפיכך אנו מבחינים בקומת העיבור, שיש שם ב' קומות, קומת חג"ת וקומת נה"י. כי על הרשימו דבחינה א' דהתלבשות המשותפת עם עובי דשורש, יוצאת קומת חג"ת, שה"ס זכר. ועל הרשימו דעובי דשורש בלבד, יצאה קומת נה"י, שהיא הנקבה. ומתוך שאין הרשימו דהתלבשות ראוייה לקבל זווג דהכאה, זולת ע"י השיתוף עם העובי דשורש, ע"כ אין לקומת חג"ת עמידה בפני עצמה, אלא מחויבת להתלבש בתוך הנה"י. ולפיכך נבחנת קומת העיבור, שהיא חג"ת ונה"י ביחד, ג' גו ג', דהיינו חג"ת בתוך נה"י.

עו) והנה אחר שיצאו ב' קומות הנה"ל, חג"ת בתוך נה"י, בהתכללות הזווג דראש דעליון, והוכר שהן קומות חדשות משונות מהעליון, נבחנת הכרה זו ללידה, כלומר, שהוכר שנולד כאן פרצוף חדש משונה מהעליון, והן יורדות ומלבישות לגוף דעליון. אם הן פרצופי ג"ר מלבישות לג"ר דגוף, שהן חג"ת, ואם הן פרצופי ו"ק, מלבישות לו"ק דגוף, שהם תנה"מ שמחזה ולמטה. והן יונקות האור מהפרצוף העליון. ויניקה זו גורמת להוריד המלכות מן המצח לנקבי העינים, שאז חוזר ומקבל העובי דבחינה א' המחוברת עם המלכות, כמו שהיה בפרצופי נקודים, ואז קונה גם קומת החג"ת בחינות כלים, ואינם צריכים עוד לכלים דנה"י, ולפיכך נבחן, שעל ידי יניקה מתפשטים החג"ת ויוצאים מתוך הנה"י. ואז יש לו קומת רוח בשלמות. ולמשל פרצוף עתיק דאצילות, הנה תחילה עלה המסך דנקודים, על ידי הזדככותו, לראש ה"ס"ג דא"ק, ואחר שנאבדה בחינה אחרונה שבו דבחינת

חג"ת להתלבש בכלים דנה"י. וע"כ נקראת קומת העיבור בשם, ג' גו ג'. דהיינו, חג"ת בתוך נה"י.

עד) ופירוש הדברים הוא, כי אף על פי שהזדככות המסך גורמת שתאבד בחינה אחרונה, אשר משום זה נמצאות ה' הקומות זו למטה מזו (כמ"ש היטב בפלחה"ק אות מ' מ"א ע"ש). עם כל זה, אין הבחינה האחרונה כולה נאבדת, אלא שנשאר במסך ממנה, רשימו דהתלבשות (כמ"ש שם באות מ"ב). למשל, כשנזדכך המסך דפרצוף הכתר דא"ק, ועלה לפה דראש, ונכלל בזווג אשר שם, ונתחדשו רשימותיו, הנה מבחינת העובי שבמסך, שעליה נעשה זווג דהכאה, לא נשאר במסך אלא הרשימה דעובי דבחינה ג', מחמת שהבחינה האחרונה, שהיא בחינה ד', נאבדה, אבל חלק דהתלבשות דבחינה ד' נשאר עוד במסך. ונמצא שיש במסך, ב' בחינות עליונות הראויות לזווג: א) היא העובי דבחינה ג', שהיא המעכבת על האור העליון והיא המקבלת זווג דהכאה, שעליה יוצאת קומת החכמה. ב) היא בחינת התלבשות דבחינה ד', שאע"פ שהיא אינה ראוייה לזווג דהכאה, כי אין בה עובי המעכב על התפשטות האור, עכ"ז כשהיא נכללת ומשתתפת עם העובי דבחינה ג', נעשה גם עליה זווג דהכאה ויוצאת עליה קומת כתר בקירוב. וב' קומות אלו מכונות זכר ונקבה, כי הקומה שיצאה על בחינה ד' דהתלבשות בשיתוף עם בחינה ג' דעובי, נקראת זכר. והקומה היוצאת על בחינה ג' דעובי בלבד, נקראת נקבה (כמ"ש כל זה שם באות מ"ב ע"ש). ועד"ז כשנזדכך המסך דגוף דפרצוף החכמה דא"ק, ועלה לפה דראשו, נשארו בו ג"כ ב' רשימות, זכר ונקבה, ע"ד הנה"ל בפרצוף הכתר, כי הרשימו דבחינה ג' דהתלבשות המשתתפת עם בחינה ב' דעובי, מוציאה קומת חכמה בקירוב, והוא בחי' הזכר. והרשימו דבחינה ב' דעובי שהיא העיקרית המקבלת זווג דהכאה, מוציאה קומת בינה. והיא בחינת הנקבה. ועד"ז יש זכר ונקבה בהזדככות המסך דגוף דפרצוף בינה, שהזכר הוא בקומת בינה בקירוב והנקבה היא בקומת ז"א, שהוא הזווג לפרצוף נקודים.

עט) והביטוש הזה דשמאל וימין גורם לפרצוף שיחזור לעלית מ"ן אל העליון. כי הארת השמאל שהיא הארת החכמה מכה ומזככת כל העובי שבפרצוף, עד שהמסך חוזר להיות זך כמו שהיה בפעם הראשונה שעלה לראש דעליון, דהיינו שלא נשאר בו אלא עובי דשורש, ורשימו דהתלבשות דבחינה א', שע"י השתוות זו הוא מתדבק בראש דעליון, ואחר שנכלל בזווג דראש דעליון, שוב קיבל זווג דהכאה מאור העליון, על העובי דבחינת שורש ובחינה א' דהתלבשות, שנתחדשו במסך, ויצאו שוב עליו קומת ג' גו ג', דהיינו קומת חג"ת הלבושה בתוך קומת נה"י, שנקראת קומת העיבור (כנ"ל אות ע"ה). והנה נתבאר שהביטוש דשמאל בימין שנעשה במוחין דאחור גרם להחזרת הפרצוף לעליון, ולקבל מחדש בחינת עיבור מן העליון. פ) ואחר שקיבל בחינת העיבור מחדש, חזר ויצא מן הראש דעליון, והלביש את הגוף דעליון, וע"י הלבשה זו ינק שוב את האורות מעליון, ואורות היניקה האלו הורידו את העובי דשורש לבחינת עובי דבחינה א'. דהיינו שהורידו המלכות מן המצח, אל מקום נקבי העינים, ואז יצאה על המסך קומת בחינה א' בשלמות, שזה נבחן להתפשטות החג"ת מתוך הנה"י (כנ"ל אות ע"ו). ונמצא שהשיג בחינת יניקה חדשה, שה"ס קומת הרוח.

פא) ואחר שהשיג עיבור ויניקה חדשים, שוב עולה למ"ן לעליון, ועליה זו היא מעצמו. כי ע"י מה שהניח שורשו דבוק בבחינה ותו"מ דעליון (כמ"ש באות ט"ז ע"ש), הוא יכול לחזור שמה בכל עת שצריך, ומיחד את חו"ב אשר שם פנים בפנים (כמ"ש להלן אות פ"ג), והם משפיעים לו ההארה המורידה את המלכות מנקבי העינים למקומה, ואז עולים בינה ותו"מ ומתחברים בו כמקודם, ומשיג כח"ב תו"מ דכלים ונרנח"י דאורות. ובכדי שלא תתעורר שוב המחלוקת דימין ושמאל עולה הקו האמצעי מלמטה ומיחד ימין ושמאל שיאירו ביחד, שהחכמה שבשמאל תתלבש בחסדים שבימין, והחסדים שבימין יכללו בחכמה שבשמאל (כמ"ש לעיל אות ל"ז). ואז המוחין מאירים בכל שלמותם, ואז הם נקראים מוחין

העובי, נשאר המסך בעובי דבחינת שורש, הנקרא מצח, ורשימו דהתלבשות דבחינה א', ואז יצאו עליו ב' קומות חג"ת ונה"י ג' גו ג', כי אין כלים לחג"ת, כנ"ל. וכשהוכרו שהם קומה חדשה, נבחן שיצאו ונולדו ובאו למקומם, דהיינו להלביש מטבור ולמטה דא"ק, כי להיותו פרצוף ו"ק, ע"כ מלביש רק ו"ק דגוף, כנ"ל. והוא שנקרא פרצוף עתיק. ואח"כ על ידי יניקה שיונק מס"ג דא"ק, הוא מוריד המסך ממצח לנקבי עינים, ואז יוצאים כלים גם לחג"ת שלו, והם מתפשטים מתוך הנה"י. והנה נתבאר ב' הבחינות המכונות, עיבור, ויניקה.

עז) ועתה נבאר פרצוף המוחין. כי אחר שקבל הפרצוף ב' הבחינות, עיבור ויניקה, הוא עולה למ"ן לעליון, ומחזיר את החו"ב דעליון פב"פ, ואז הם משפיעים לתחתון את ההארה, המורידה את המלכות מנקבי עינים למקומה עצמה, דהיינו לפה, ואז אלו ג' הכלים בינה ותו"מ, שנפלו מחמת עלית המלכות לבינה, הנה הם חוזרים ועולים למדרגתם, ונשלם הפרצוף בה' כלים כח"ב תו"מ, ובה' אורות נרנח"י. וזהו שנקרא פרצוף המוחין. כי ג' האורות הראשונים, נשמה חיה יחידה, נקראים מוחין, למשל, אחר שקבל עתיק ב' הבחינות עיבור ויניקה, בשלמות, שהן קומות נפש רוח, אז חוזר ועולה לראש הס"ג למ"ן, ומחזיר חכמה ובינה אשר שם פב"פ, ומתוך שפרצוף החכמה דא"ק אין הבינה שבו מעורבת עם המלכות, ע"כ, כשעתיק מקבל הארתו, מוריד גם הוא את המלכות מבינה שלו, ואז מעלה לדרגתו את ג' הכלים בינה ותו"מ שלו, שנפלו מחמת עירוב המלכות בבינה, ויש לו עתה כח"ב תו"מ דכלים, ויכולים להתלבש בו נרנח"י דאורות.

עח) וכשיוצאים אלו המוחין בפעם הראשונה, נעשית מחלוקת בין ימין ושמאל (כמ"ש לעיל אות כ"ט ו' באורך). כי קו השמאל, שהוא הנושא להארת החכמה, רוצה לבטל את קו הימין שהוא הנושא לאור החסדים. ומטעם המחלוקת והביטוש הזה דימין ושמאל הנוהג במוחין אלו, הם נקראים מוחין דאחור. והנה נתבאר ג' הבחינות עיבור, יניקה, מוחין דאחור.

ז"א, כדרכה בה' בחינות דאור ישר. ונבחן אז, שכבר החכמה פנים בפנים עם הבינה.

מי מודד הקומה באצילות

(פד) ויש לשאול כיון שהמסך דאצילות אין בו אלא בחינות שורש העובי הנקרא מצח, שאין בו אלא קומת אור הנפש, מי גרם שיצאו ה' פרצופין באצילות שהם עתיק וא"א ואו"א וזו"ן אשר עתיק הוא קומת יחידה וא"א קומת חיה, ואו"א קומת נשמה, וזו"ן קומת רוח. וכן קושיא זו היא גם בעולם הנקודים, כיון שלא נשאר במסך אלא עובי דבחינה א' הנקרא נקבי עינים, איך יכלו לצאת ה' פרצופין בנקודים.

(פה) והענין הוא, כי גם בחינה ד' נתחברה במסך דנקודים ובמסך דאצילות, מכח המלכות שעלתה לנקודות דס"ג דא"ק, ואם הבחינה ד' לא היתה משתתפת במסך אשר בהם, לא היה יכול לצאת שום פרצוף על אותו המסך, כי אפילו העובי דבחינה א' שבנקודים נבחן להסתכלות דקה שאין הזווג דהכאה מוציא ממנו שום פרצוף, ומכ"ש העובי דמצח שבאצילות, שאינו ראוי לזווג דהכאה ליציאת פרצוף, אלא משום הבחינה ד' שנתחברה במסכים ההם נעשו ראויים לזווג דהכאה. ואין לשאול א"כ היתה ראויה לצאת על המסך קומת כתר כיון שהבחינה ד' דבוקה במסך.

(פו) והתשובה היא, כי אין הבחינה ד' מוציאה קומת כתר אלא כשנמצאת במקום המלכות, שאז האו"ח העולה מזווג דהכאה שעליה מלביש ה' כלים כח"ב תו"מ לה' אורות נרנח". אבל אם הבחינה עומדת במקום ז"א, שאין שם אלא ד' כלים כח"ב ת"ת, אין האו"ח ממשיך רק ד' אורות נרנח", בד' כלים כח"ב ות"ת. ואם הבחינה ד' עומדת במקום בינה, שאין שם אלא ג' כלים כח"ב, אין האו"ח ממשיך אלא ג' אורות נר"ן. ואם הבחינה ד' עומדת במקום הכלי דחכמה, שאין שם אלא ב' כלים כתר וחכמה, אין האו"ח שלה ממשיך אלא ב' אורות נפש רוח. שכן היה בנקודים, ששם נעשה הזווג בנקבי עינים, שהוא הכלי דחכמה, וע"כ לא יצא בקטנות כי אם קומת נפש רוח. ואם הבחינה ד' עומדת במקום הכתר,

דפנים. והנה נתבאר איך מסיבת הביטוש דשמאל בימין, שבמוחין דאחור, חזור ויצאו ג' הבחינות עיבור, יניקה, ומוחין דפנים.

(פב) ולפיכך אין שום פרצוף נשלם אלא אחר שמקבל עיבור יניקה מוחין דאחור ועיבור יניקה מוחין דפנים. כי מסיבת הזדככות המסך הנוסף באצילות עד לעובי דבחינת שורש, לא יוכלו פרצופי אצילות לקבל עשר הספירות שלהם אלא בג' פעמים בזה אחר זה, הנקרא, עיבור יניקה מוחין (נ"ל אות ע"ב). וכיון שביציאת המוחין בפעם הראשונה נעשה ביטוש דימין ושמאל, עד שהשמאל מזכך כל העובי שבמסך. הנה משום זה כל האורות עיבור יניקה ומוחין שקבל, מסתלקים. כי בהתבטל העובי שבמסך, מתבטל הזווג והאורות מסתלקים, והפרצוף חוזר לראש דעליון לעיבור, ומקבל ג' גו' ג' מחדש. ואח"כ נולד ומקבל יניקה מחדש, המורידה המלכות ממצח לעינים, והחג"ת יוצאים מתוך הנה"י, ומקבל קומת רוח מחדש. ואח"כ עולה למ"ן ומקבל נשמה חיה יחידה מחדש, שבהם כבר ישנו הקו האמצעי המיוחד הימין והשמאל זה בזה, שהם נקראים מוחין דפנים, ואז מאירים ומתקיימים. הרי שמטרים שמשגים המוחין בפעם הב', אינם יכולים להתקיים.

פנים ואחור ופנים בפנים

(פג) הנה גם בשעה שהפרצוף כבר קבל המוחין דפנים, כנ"ל, נמצאים עוד החכמה עם הבינה אשר שם, בבחינת פנים ואחור, שפירושו, שרק החכמה מקבלת המוחין דפנים, אבל הבינה שהיא תמיד בסו"ה, כי חפץ חסד הוא, שחפצה בחסדים ולא בחכמה, הנה משום זה היא נבחת שאחוריה הם אל החכמה, ואינה רוצה לקבל ממנה את המוחין דפנים. וחכמה ובינה נמצאות במצב הזה דפנים ואחור, עד שז"א עולה אליהם למ"ן. ומתוך שיש קשר בין בינה דאור ישר שתשפיע הארת החכמה לז"א דאור ישר (כמבואר בפלחה"ק אות ה' ע"ש). לפיכך כשז"א עולה למ"ן לבינה, תיכף הבינה מחזירה פניה אל החכמה לקבל ממנה מוחין דפנים, שהם מוחין דהארת החכמה, בשביל

עמו כל הרשימות ההן למקומו. ואחר שא"א השיג כל ג' הבחינות ע"מ בשלמות, האיר האור העליון על הבחינה העליונה שנשארה ברשימות ההן, שהיא עובי דבחינה ב', ואז יצאה עליה, ע"י ג' בחינות ע"מ, עשר ספירות בקומת בינה. והן פרצוף או"א. ועד"ו יצאו שאר הפרצופין. והנה נתבאר איך יצאו פרצופי אצילות זה מזה.

ב' מצבים שבמלכות

פח) המלכות ה"ס הנוקבא דז"א. ששורשה מתחיל ממלכות דצמצום ב' שסיימה ז"ס דקטנות דז"א דנקודים. והיא מדרגה נפרדת מז"א, כי ז"א כולל חג"ת נה"י דנקודים, והמדרגה שמתחתיו היא מלכות המסיימת את הנקודים. לפיכך המלכות הזו נבחנת לנוקבא נפרדת מז"א, ומדרגה תחתונה מז"א.

יש ג"כ בחינת נוקבא שבגופו דז"א, כי הצד השמאלי דז"א נבחן לנוקבא שלו. אבל נוקבא זו נחשבת לגופו עצמו דז"א. כי ז"א ה"ס הקו האמצעי, המקבל מב' קוין, ימין ושמאל, של הבינה. הימין שבו מקבל מקו ימין דבינה, שה"ס אור החסדים, ונחשב לצד הדכר שבו. והשמאל שבו מקבל מקו שמאל דבינה, שה"ס אור החכמה, ונחשב לצד הנוקבא שבו. אבל שניהם הם מדרגה אחת, וכלולים זה בזה.

ונודע, שמתחילה היו החמה והלבנה, שה"ס נוקבא הנפרדת עם ז"א, בבחינת ב' המאורות הגדולים, שהנוקבא היתה קומתה שוה לז"א, וגדולה כמוהו. ואז קטרגה הלבנה, שהיא הנוקבא הנפרדת דז"א, ואמרה, אי אפשר לב' מלכים שישתמשו בכתר אחד, ואז נאמר לה, לך ומעטי את עצמך, והיא נעשתה בסוד המאור הקטן. והנך מוצא כאן, שני מצבים ב' נוקבא. מצב א' הוא, בעת שהיתה עם ז"א בבחינת ב' המאורות הגדולים שהיתה שוה לז"א. והמצב הב' הוא, לאחר שנתמעטה הנוקבא, ונעשתה בסוד המאור הקטן.

ביאור הדברים, כי בתחילת תקונה של הנוקבא הנפרדת דז"א, חיבר אותה המאציל עם הנוקבא שבגופו דז"א, שה"ס הצד השמאלי שבו, כנ"ל, ונעשו שתיהן נוקבא אחת לז"א.

שאינ שם אלא כלי אחד, אין האו"ח שלה ממשיך אלא אור אחד, נפש. שכן היה באצילות, שבעיבור לא יצאה אלא קומת נפש, כנ"ל, מחמת שהזווג היה במקום המצח, שהוא כלי דכתר. אלא אחר הארת הניקה שדחתה הבחינה ד' למקום בחינה א' הנקרא נקבי עינים יצאה קומת רוח. ואח"כ ע"י הארת חו"ב פב"פ דעליון, שהוריד הבחינה ד' למקומה למלכות, המעלה בינה ותו"מ הנפולים למדרגתם, ושוב יש שם ה' כלים כח"ב תו"מ, אז מוציאה הבחי"ד קומת כתר, באור היחידה, והיא קומת עתיק דאצילות.

פז) ועתה צריכים לבאר איך יצאו שאר הפרצופים שהם למטה מעתיק. והענין הוא, כי תחילה אחר שביה"כ, עלה המסך דנקודים לראש הס"ג, דהיינו שנודרך מכל ה' בחינות העובי שיצאו בו בה"פ, עד שנשתהו למסך דראש הס"ג. ועכ"ז נשארו בו הרשימות מן העובי דה"פ שיצאו בו, חוץ מבחינה אחרונה שנאבדה, כמ"ש בכל הפרצופין. ולפיכך בעת שנכלל בזווג המסך דראש הס"ג, נתחדשה במסך דנקודים, העובי של כל ה' פרצופין, ואז יצא זווג דהכאה על העובי שבמסך. אמנם לא כל הבחינות שבעובי נכנסו בזווג דהכאה, אלא רק הבחינה העליונה שבו, שהיא עובי דמצח המחובר עם בחינה ד'. שע"י ג' בחינות, עיבור יניקה ומוחין, נשלמו ע"ס שלו בקומת כתר. והרשימות האחרות שמשאר הפרצופין דנקודים שהיו במסך, לא קבלו כלום מזווג הזה שבראש הס"ג, להיותם למטה מקומת כתר. והם פסולת בערכו, וע"כ בעת יציאת עתיק מראש הס"ג ירדו עמו כל הרשימות משאר הפרצופין שלא נכללו בזווגו. ואחר שנשלם עתיק בעיבור יניקה מוחין דפנים, אז האיר האור העליון על הבחינה העליונה מרשימות שנשארו בו, שהיא עובי דבחי"ג, אשר ע"י ג' הבחינות, עיבור יניקה מוחין, יצאו ע"ס בקומת חכמה. והוא פרצוף א"א. וכן כאן, כל הרשימות דעובי שהן פחותות מן עובי דבחינה ג', הן פסולת בערך הזווג דקומת בחינה ג' שיצא בראש עתיק, ולפיכך בעת שנולד א"א ויצא מראש עתיק למקומו, נמשכו

ובכדי שתוכל להאיר לתחתונים, נאמר לה, לך ומעטי את עצמך, דהיינו שתמעט עצמה מהמדרגה הגדולה ההיא להיות בשוה עם מדרגת ז"א, ולקבל מבינה, אלא שתדל למטה מיסוד דז"א, כמו שהיתה בשורשה, דהיינו למטה מכל מדרגת ז"א, ולקבל כל אורותיה מז"א. וכיון שמקבלת אורותיה מז"א, שה"ס הקו האמצעי, נמצאת החכמה שנותן לה כלולה בחסדים, והיא יכולה להאיר. וזהו המצב הב' של הנוקבא הנפרדת. ומה שהיא קבלה במצב הא', נבחנים לנפש רוח נשמה דאחור, דהיינו שאינם מאירים. ומה שמקבלת במצב הב' נבחנים לנפש רוח נשמה דפנים, דהיינו שמאירים בשלמותם. ובכדי להבין הדברים על בוריים, צריך שתעיין בזהר בראשית א', במאמר ב' המאורות הגדולים, מאות קי"א עד אות קט"ז. ובאדרא רבא במאמר הנסירה, מאות שכ"ג עד אות שכ"ה.

וישנן מעלות במצב הא' שלה, כי אז המדרגה העליונה שלה היא בינה, ויכולה לקבל חכמה ממנה, ואינה צריכה לקבל מז"א, אלא שאינה יכולה להאיר לתחתונים, מחמת חסרון החסדים כנ"ל, וע"כ נחשבת שהיא בבחינת אחוריים. אבל במצב הב', אחר שנתמעטה מתחת המסך דיסוד ז"א, כבר אינה ראויה לקבל חכמה, כי המסך דיסוד ז"א מעכב עליה, והיא מוכרחה לקבל אז חכמה בכלים דאחורים שנשארו בה מהמצב הא'. ויש מעלות במצב הב' יותר ממצב הא', כי אז היא יכולה להאיר לתחתונים הן חכמה והן חסדים, משא"כ במצב הא', שלא יכלה להאיר לתחתונים.

וכשנמשכו להם המוחין דימין ושמאל מבינה, לקח ז"א, שה"ס הימין שבו, את אורות הימין דבינה. והנוקבא הנפרדת לקחה האורות דקו שמאל דבינה, כמו הנוקבא שבגופו דז"א, מחמת שנתחברה עמה לנוקבא אחת. וכבר ידעת, שאורות דקו ימין דבינה הם חסדים, והאורות דקו שמאל דבינה הם חכמה. ונמצא עתה, שז"א קבל החסדים דימין דבינה בלי חכמה. והנוקבא הנפרדת קבלה החכמה דשמאל דבינה בלי חסדים, ונודע, שאין החכמה יכולה להאיר בלי חסדים, וע"כ נקפאה בה החכמה, והיא נעשתה חושך ולא אור. וז"ס שקטרגה הלבנה, ואמרה, שאין שני מלכים משתמשים בכתר אחד. כי בהיותם משתמשים שניהם בכתר אחד, שהוא בינה, הנחשבת להם לכתר, נעשה ז"א לחסדים בלי חכמה, והנוקבא נעשתה לחכמה בלי חסדים, שהוא חושך, ולא היתה יכולה לעמוד במצב הזה.

ואין לשאול, הרי מטרם שהנוקבא הנפרדת נתחברה עם הנוקבא שבגופו, היה ג"כ הימין שבו, שהוא הדכר, מקבל חסדים, והשמאל שבו, שהוא הנוקבא שבגופו, מקבלת חכמה, ועם כל זה, יכולה הנוקבא שבגופו לעמוד בה ואיננה חושך. הענין הוא, כי הנוקבא שבגופו היא עצמותו דז"א, וע"כ אין החכמה שבה נפרדת מן החסדים שבז"א. מה שאין כן הנוקבא הנפרדת, שהיא באמת מדרגה אחרת מז"א, אלא מחמת שנתחברה עם הנוקבא שבגופו, קבלה החכמה דשמאל דבינה כמוה, וע"כ אחר שקבלה לתוכה החכמה, נפרדה החכמה מן החסדים, כי אין לה חיבור עם החסדים דז"א. והנה נתבאר היטב המצב הא' של הנוקבא הנפרדת.